

Justerat fredagen den 21 december 2007

Inger Linge

Conny Andersson

Carl-Anders Ifvarsson

§ 299 **Inledning**

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Upprop förrättades och närvaro och frånvaro på grund av anmälda förhinder antecknades enligt uppropslistan, bilaga 1.

Fullmäktige godkände de anmälda förhindren.

§ 300 **Kungörelse och annonsering**

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde utsändes den 12 december 2007 till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt länsstyrelsen. Kungörelsen anslogs samma dag på landstingets anslagstavla.

Föredragningslistan infördes den 14 december 2007 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 19 december 2007 på landstingets anslagstavla och utsändes samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

§ 301 **Justering**

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdet protokoll utsågs förste vice ordföranden samt Carl-Anders Ifvarsson.

Protokollet skall justeras fredagen den 21 december 2007.

§ 302 **Månadsbokslut för september 2007 samt prognos för helåret 2007** **(förslag 81)**

LS 0710-1116

Anf. 1-11

Ärendet återremitterades vid fullmäktiges sammanträde den 11 december 2007.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Chris Heister och Ingela Nylund Watz, Thomas Magnusson samt Viviann Gunnarsson.

I ordningsfråga yttrade sig landstingsrådet Chris Heister.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till mp-ledamotens reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag.

att godkänna månadsbokslut för september 2007 samt prognos för helåret 2007.

att i årsbokslut för Stockholm läns landsting år 2007 reservera 200 000 000 kronor för omstruktureringsåtgärder avseende Stockholms läns sjukvårdsområde som påbörjats år 2007 och som kommer att avslutas år 2008

att godkänna de åtgärder som vidtagits inom ramen för omstruktureringsreserven 2007 i alla landstingets verksamheter

att godkänna de tolkningar som har gjorts av regelverket för omstruktureringar under år 2007 så att dessa utgör praxis för godkännande av omstruktureringsåtgärder under hela 2007 samt för de omstruktureringsåtgärder som ska ske år 2008

att godkänna att antagandet om att diskonteringsräntan vid pensionsberäkningarna vid årsbokslut 2007 sätts till 2,5 procent

att i 2007 års årsbokslut avsätta 700 000 000 kr för framtida pensionskostnader.

S- och v-ledamöterna anmälde att de ej deltog i fullmäktiges beslut.

Mp-ledamöterna var ej närvarande i salen vid beslutsfattandet i ärendet.

§ 303**Ökad mångfald av vårdgivare och konkurrens inom tandvården (förslag 90)**

LS 0710-1170

Anf. 12-86

Ärendet återremitterades vid fullmäktiges sammanträde den 11 december 2007.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Gustav Andersson och Ingela Nylund Watz, Åke Askensten, Johan Sjölander, landstingsråden Birgitta Sevefjord, Dag Larsson och Stig Nyman, Lena Appelgren, landstingsrådet Maria Wallhager, Anna Kettner, Mats Skoglund, landstingsrådet Birgitta Rydberg, Anna Attergren Granath samt Tomas Rudin.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till s-, v- och mp-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande godkända voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt s-, v- och mp-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 86 ja-röster, 51 nej-röster och att 12 ledamöter varit frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 2.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag.

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utforma beställarunderlaget för den landstingsfinansierade tandvården på ett sätt så att en bättre konkurrens och större mångfald av vårdgivare kan uppnås

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att i möjligaste mån konkurrensutsetta de områden som hittills har direktupphandlats av Folktandvården i Stockholms län AB

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att utveckla informationen till befolkningen avseende den landstingsfinansierade tandvården

att uppdra åt landstingsstyrelsens produktionsutskott att utarbeta förslag till ägardirektiv för Folktandvården i Stockholms län AB i enlighet med förslag till avknoppning

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att verka för att alla som mottar tandvård ska få möjlighet att framföra eventuella klagomål till patientnämnd, privattandläkarnas förtroendenämnd eller motsvarande instans.

Mp-ledamöterna var ej närvarande i salen vid beslutsfattandet i ärendet.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av s- och v-ledamöterna.

§ 304

Reviderad budgetprocess för Stockholms läns landsting (förslag 97)

LS 0706-0647

Anf. 87-96

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Ingela Nylund Watz, Håkan Jörnehed, Åke Askensten samt landstingsråden Chris Heister och Birgitta Sevefjord.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till s- och v-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag.

att fastställa budgetprocess för Stockholms läns landsting enligt bilaga till landstingsstyrelsens förslag.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av s- och v-ledamöterna.

§ 305

Anmälan av interpellation

LS 0712-1396

Nr 2007:100 av Lars Dahlberg (s) om pendeltågstrafiken.

Interpellationen skall besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Anf. 97

Ordföranden avslutade sammanträdet kl 12.05.

Vid protokollet

Peter Freme

Yttranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 21 december 2007

§ 302 Månadsbokslut för september 2007 samt prognos för helåret 2007

Anförande nr 1

Landstingsrådet Heister (m): Fru ordförande! Låt mig yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag i detta ärende. Det är också så, som jag sade vid föregående sammanträde, att revisorerna i sin novemberrapport har anhängiggjort hur de ska hantera detta ärende. Man säger att man har tagit del av förslaget i dess helhet, att man har uppmärksammat det och att man kommer att ta upp de frågorna i samband med slutrevisionen av bokslutet. Det är precis på det sättet det ska gå till, och det är mot den bakgrunden jag också yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Vi hade inte behövt ha det här sammanträdet om man från oppositionens sida hade insett att detta sköts på ett korrekt sätt. Men jag vill ändå så här några dagar före jul säga att vi precis har fått november månads bokslut och att det kommer att offentliggöras under dagen. Vi kan glädjande meddela att vi har en bättre prognos nu än vi hade i oktober. Vi har ett resultat som ser ut att hamna någonstans på drygt 900 miljoner kronor. Det är 400 miljoner kronor bättre än det månadsbokslut som vi ska fatta beslut om alldeles strax. Med det, fru ordförande, yrkar jag som sagt bifall till föreliggande förslag.

Anförande nr 2

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det här ärendet har som sagt var, precis med den motivering som landstingsfullmäktiges ordförande läste upp för fullmäktige, varit återremitterat för att göra det möjligt för landstingsfullmäktiges ledamöter att inhämta råd eller åtminstone synpunkter från landstingets revisorer om hanteringen av framför allt de 700 miljoner kronor som nu har dykt upp som ett överskott och som rullar in i nästa år.

Med tanke på den kritik som landstingsstyrelsen ådrog sig vid förra bokslutet på grund av hanteringen av bokslutsdispositionen tyckte vi att det var rimligt att landstingsfullmäktiges ledamöter, när det handlar om så här stora belopp, får en möjlighet att höra landstingets revisorer innan landstingsfullmäktiges ledamöter har ett fullgott underlag för att ta ställning till det ärende som vi nu har på bordet. Det är bakgrunden till att vi yrkade återremiss av ärendet. Och jag måste säga att jag inte riktigt förstår mig på landstingsstyrelsens förfaringsätt när det gäller återremissen. Det är nämligen bara ett skriftligt yttrande från revisorerna som skulle ha behövt inhämtas. Jag tycker att det andas att man inte var intresserad av att höra revisorerna i det här skedet eftersom man befarar att revisorerna kommer att ha synpunkter också på hur det här förfarandet har gått till. Det andas nämligen alldeles för mycket fixande och tricksande. Det är tråkigt att konstatera att majoriteten inte vågar inhämta revisorernas råd och synpunkter när det handlar om så oerhört mycket pengar i det här sammanhanget som minst 700 miljoner kronor av skattebetalarnas medel.

Sedan är det precis som Chris Heister säger, att revisorerna självfallet kommer att uppmärksamma det här i samband med månadsbokslutet. Men Chris Heister står i talarstolen i dag och är lika medveten som jag om att revisorerna när de säger att de ska granska det här i samband med bokslutet inte lämnar någon annan information än just detta: Vi kommer att granska det här i samband med bokslutet. Vilket kvalitativt innehåll det blir i det revisionsyttrandet återstår ju att se,

och jag är rädd för att majoriteten har bäddat för att den kvalitativa bedömningen kommer att göra majoriteten ganska brydd och ledsen.

Jag är å fullmäktiges vägnar väldigt ledsen över att konstatera att majoriteten inte har använt sig av möjligheten att inhämta revisorernas synpunkter i det här stora ärendet som handlar om väldigt mycket pengar. Jag beklagar detta djupt å fullmäktiges ledamöters vägnar. Landstingsrevisionen är landstingsfullmäktiges organ. Det är tråkigt att landstingsstyrelsens majoritet förvägrar fullmäktige den informationen. Mot bakgrund av det känner vi i dag från den socialdemokratiska gruppens sida att vi för första gången på mycket lång tid inte kan delta i beslutet i det här ärendet.

Anförande nr 3

Landstingsrådet Heister (m): Fru ordförande! Jag måste säga att jag är rörd över Ingela Nylund Watz omtanke om majoriteten i landstingsfullmäktige. Jag yrkar likväl bifall till landstingsstyrelsens förslag med hänvisning till det som revisorerna har sagt i sin novemberrapport. Det är självklart så att vi är valda representanter för att fatta beslut i detta fullmäktige. Vi har lagt fram ett förslag till hantering för att på ett tidigt stadium ge signaler inför det bokslut som vi ska fatta beslut om i början av nästa år för att det på så sätt ska vara tydligt och klart. Som jag sade när vi tog upp ärendet förra gången vill vi arbeta med ansvar, tydlighet och transparens. Det är det som också ligger till grund för det förslag som ligger på fullmäktiges bord.

Sedan är det så att vi har olika roller. Revisionen ska revidera fullmäktiges beslut. Självklart är det så. Det är deras uppgift, och det kommer de att göra i samband med årsbokslutet. När vi har fattat beslut om det kommer revisionens synpunkter i samband med fullmäktigehantering. Men i dag handlar det om de disponeringar som vi har för avsikt att göra, fru ordförande, och därmed yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 4

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag recenserar inte bokslutet för 2007 i det här ärendet, Chris Heister. Det ska vi, precis som du säger, göra när det ärendet ligger på vårt bord. Det jag nu uppmärksammar landstingsfullmäktiges ledamöter på och det jag har försökt att få till stånd är ett yttrande från revisorerna som handlar om hur vi i fullmäktige ska hantera minst 700 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar. Att inhämta råd av landstingsfullmäktiges revisorer i ett sådant stort ekonomiskt ärende vore att hämta ett rimligt underlag för att kunna ta ställning i det här ärendet. Det underlaget har förvägrats landstingsfullmäktiges ledamöter. Vår bedömning är därför att man som ledamot i fullmäktige inte har kvalificerat underlag för att ta ställning. Därför kan åtminstone inte vi som företräder den socialdemokratiska gruppen ta ställning och avstår därför från att delta.

Anförande nr 5

Thomas Magnusson (v): Fru ordförande, fullmäktige! Jag behöver nog inte repetera de argument som Ingela Nylund Watz tog upp i sitt inlägg. Vi kan bespara er att köra en repris på det. Jag kan till att börja med bara konstatera att vi fick finanslandstingsrådets uppfattning i den här frågan ganska tydligt klargjord vid förra mötet. Att du inte har ändrat uppfattning kan jag ha respekt för. Det ligger i sakens natur. Man tycker ibland lite olika saker.

Att man har en brådska att få igenom ärendet kan jag också ha respekt för. Man vill så snart som möjligt få de här ärendena ur världen. Det tycker jag inte heller är så konstigt.

Men det jag har svårt att begripa är att ni faktiskt inte har respekt för fullmäktiges beslut. Jag tycker att det är oerhört märkligt att ni frångår en tydlig princip. Det finns i kommunallagen föreskrivet att minoriteten under vissa förutsättningar har rätt att begära minoritetsåterremiss. Då tycker jag att det är oerhört märkligt att ni väljer att över huvud taget inte hantera det som fullmäktige ändå beslutar om. Även om man har olika uppfattningar och kan ha respekt för olika uppfattningar handlar det om att ha respekt för fullmäktiges beslut.

Jag förstår inte heller den rädsla eller den tveksamhet som finns inför att inhämta revisorernas uppfattning. Självklart är det så att revisorerna själva bestämmer vad de vill uttala sig om eller inte uttala sig om. Det är i sig ingenting konstigt. Men det är heller inte det minsta konstigt att fullmäktige ber att få revisorernas uppfattning i en fråga. Jag tycker att det är en ganska normal företeelse om det uppstår diskussion att man faktiskt kan vända sig till revisorerna och fråga: Vad tycker ni? Vi vill gärna höra det. Om de i det läget hade valt att säga att de återkommer eller att de passar så hade det varit deras beslut. Det är det som gör det så märkligt att den politiska majoriteten inte ens vågar det. Därför blir den här diskussionen oerhört märklig, och det finns ingen anledning att återupprepa alla de argument som har förts fram vid det förra sammanträdet.

Från Vänsterpartiets sida väljer vi att göra på samma sätt som Socialdemokraterna gör, att inte delta i beslutet av det enkla skälet att vi inte ens har upplevt en fundamental respekt för fullmäktiges beslut. Då känns också den här diskussionen ganska meningslös.

Anförande nr 6

Landstingsrådet Heister (m): Jag vill bara säga till alla fullmäktiges ledamöter att detta ärende har återremitterats genom en minoritetsåterremiss. Det argument som minoriteten hade var att ärendet skulle återremitteras för att man skulle höra revisorerna. Det var ert argument för återremissen. Sedan har ärendet beretts i landstingsrådsberedningen och i landstingsstyrelsen, och man ska nu fatta beslut i fullmäktige i dag.

Anförande nr 7

Thomas Magnusson (v): Chris Heister! Det är helt rätt. Det var vårt motiv till återremissen. Det var också det som blev fullmäktiges beslut. Det är det som du inte har fullgjort. Vid en minoritetsåterremiss föreskriver kommunallagen att minoriteten måste motivera sitt beslut. Vi måste motivera återremissen. När vi gör det är det ditt uppdrag att åtminstone försöka fullgöra beslutet på ett eller annat sätt. Du väljer att över huvud taget inte fullgöra det. Du väljer att passa.

Anförande nr 8

Landstingsrådet Heister (m): Nu försöker företrädarna för oppositionen lägga in någonting annat än det som var fullmäktiges beslut vid förra fullmäktigesammanträdet. Det man fattade beslut om var att återremittera ärendet. Ni hade en motivtext för det. Vi har, precis som ni har gjort under den tid ni har varit i majoritet, berett det här ärendet på helt korrekt sätt. Vi har berett det i landstingsrådsberedningen, och det är klart att man i landstingsrådsberedningen har prövat om det fanns skäl till de motiv som ni hade till återremissen. Det har landstingsrådsberedningen inte ansett, och det har inte landstingsstyrelsen heller gjort, och nu ligger förslaget på bordet.

Anförande nr 9

Thomas Magnusson (v): Vi kan väl konstatera att i och med att vi har så olika uppfattning om hur vi ska hantera det här ärendet vågar du och den politiska majoriteten inte ens låta frågan prövas av revisorerna och ta reda på om revisorerna vill yttra sig. Ni gör en egen beredning. Formellt kan du hävda att detta är helt okej. Jag tycker att det är ett svek mot det beslut som vi tog i fullmäktige.

Anförande nr 10

Vivian Gunnarsson (mp): Ordförande, ledamöter! Miljöpartiet de gröna protesterar mot den borgerliga majoritetens sätt att hantera det här ärendet som återremitterats i landstingsfullmäktige. Lagen om minoritetsåterremiss och minoritetsbordläggning, som ger en minoritet rätten att påtala felaktigheter eller bristande beredning, är med den här borgerliga majoritetens sätt att agera satt ur spel. Att kalla till ett extra landstingsfullmäktige den 21 december för att fatta beslut om ett ärende som inte är tillräckligt berett anser vi vara felaktigt och strida mot lagens intentioner.

I landstingsfullmäktige begärs vid minoritetsåterremiss ett skriftligt skäl till återremissen. I detta fall var skälet att inhämta yttrande från landstingsrevisorerna. Någon sådan komplettering har vi inte sett, utan ärendet kommer tillbaka precis som det lämnades förra gången, bara 14 dagar efter återremissen. Därmed anser Miljöpartiet de gröna att den borgerliga majoriteten har åsidosatt sina skyldigheter att ge tillräcklig information och har motverkat möjligheten till insyn för opposition och allmänhet.

I sak hänvisar jag till Miljöpartiets förslag till beslut i landstingsstyrelsen som innebär att återkomma till landstingsstyrelsen om de punkter som avser boksluttet.

Ordföranden: Nu tågar Miljöpartiet ut. Det är någon slags markering, förstår jag.

*Ordningsfråga***Anförande nr 11**

Landstingsrådet Heister (m): Det måste noteras att det finns ledamöter som har anmält sig som närvarande som just nu är frånvarande i salen.

Ordföranden: Det kommer att noteras i protokollet. Vi vet vilka som har lämnat salen.

§ 303 Ökad mångfald av vårdgivare och konkurrens inom tandvården**Anförande nr 12**

Landstingsrådet Andersson (c): Fru ordförande! Jag tror att det är fler än jag som längtar efter en välbehövlig julleddighet. Jag har därför inte för avsikt att göra den här debatten längre än nödvändigt. Jag tror att de flesta argumenten i den här frågan kom fram både tre och fyra gånger i förra debatten.

Samtidigt är det naturligtvis viktigt att vi har möjligheten också i dag att debatera frågan. De frågetecken som kommer upp ska naturligtvis efter förmåga redas ut. Det är också roligt att tandvården väcker ett sådant engagemang.

Den formella orsaken till minoritetsåterremissen var att oppositionen ansåg att ett antal berörda parter inte hade getts tillfälle att yttra sig. Vi har därför till det här sammanträdet även bifogat den stora utredning som ligger till grund för våra förslag. Den har funnits tillgänglig för alla som har önskat sedan september men var inte med i utskicket till förra sammanträdet. Nu har vi valt att lägga med den så att ingen kan undgå att se att vi har berett det här ärendet på ett ordentligt sett och har tillfrågat alla berörda parter.

I utredningen finns bland annat den förteckning över personer som kontaktats under utredningen. Där återfinns bland annat folktandvårdens vd, ordföranden för fackförbunden samt ansvariga inom patientnämnden. Inom ramen för utredningen har också en enkätundersökning bland samtliga klinikchefer inom folktandvården genomförts. I en intervju i Svenska Dagbladet den 21 november bekräftar även folktandvårdens vd Harald Abelin att han har haft möjlighet att göra sin röst hörd i utredningen. Sedan utredningen blev klar har dessutom möten hållits med de aktörer som närmast berörs av förslagen, däribland givetvis folktandvården.

Senast debatterades det mycket om denna åtgärd verkligen kunde bidra till lägre priser på tandvård. I en nyhetssändning samma kväll intervjuades en av de tandläkare i Fruängen som visat intresse för att knoppa av. Han fick frågan av reportern om man som patient skulle märka någon skillnad. Svaret var: Det tror jag inte. Möjligen och förhoppningsvis skulle vi kanske kunna hålla lägre priser, vilket ju för patienten är ganska viktigt.

Jag vill med detta yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag och passa på att önska presidiet och alla fullmäktigeledamöter en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Anförande nr 13

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Också i det här fallet kan man konstatera att majoriteten hyser någon slags rädsla för att inhämta synpunkter från dem som företräder verksamheter som har att göra med den här typen av ärenden och som skulle kunna lämna råd och synpunkter. I det här fallet kom återremissen till därför att vi tyckte att det var rimligt att inhämta för landstingsfullmäktiges ledamöter skriftliga yttranden, precis som vi brukar göra när vi bereder ärenden, den här gången från folktandvården, hälso- och sjukvårdsnämnden, patientnämnden och andra som kan ha synpunkter som kan tillföra beslutsunderlaget något intressant.

Också i det här sammanhanget har den borgerliga majoriteten valt att förvägra landstingsfullmäktige den informationen. Det är tråkigt, men det är talande. Man kan bara konstatera, precis som vi gjorde i debatten för ett par veckor sedan, att det här ärendet på ett flagrant sätt faktiskt manifesterar vad det är som är det allra viktigaste för den borgerliga majoriteten i det här landstinget, nämligen att privatisera för privatiseringens skull.

Alla de argument och motiv som har florerat i debatten för att genomföra de här förändringarna står sig slätt bara med några enkla konstateranden. Det råder fri etableringsrätt. Ingen har förnekat detta faktum. Det råder fri prissättning. Inte heller detta faktum har förnekats av någon. Och att det råder full valfrihet på tandvårdens område torde väl inte vara okänt för någon invånare i Stockholms län. Jag tycker att det är rätt talande.

Vi hade så sent som i veckan ett möte med produktionsutskottet där folktandvården var inbjuden att presentera sin verksamhet. De av oss som hade förmånen att lyssna på folktandvården, vilket tyvärr inte alla ledamöter i landstingsfullmäktige har, kunde ta in en del av informationen om hur bra folktandvården faktiskt fun-

gerar i sig själv när det handlar om ordning och reda på verksamheten och ekonomin samt hur väl folktandvården står sig på den marknad där det råder full etableringsfrihet, fri prissättning och full valfrihet för patienterna.

Det är tråkigt att majoriteten inte låtit den utredning som man nu kompletterar ärendet med, som faktiskt påtalar det unikt bra med folktandvården, dess stabila verksamhet, dess goda förutsättningar att fungera på marknaden och dess nöjda kunder, ligga till grund för utvecklingsarbetet utan att det bara är det faktum att man vill privatisera för privatiserandets skull som är ledstjärna. Eftersom fullmäktiges ledamöter inte heller i det här ärendet får möjlighet att ta del av synpunkter från folktandvården själv, från hälso- och sjukvårdsnämnden, som har djup beröring med den här verksamheten, från patientnämnden eller från andra instanser som kan ha synpunkter att tillföra debatten är jag rädd för att det blir ett väldigt dåligt beslut som landstingsfullmäktiges majoritet kommer att fatta i det här ärendet.

Det blir ett dåligt beslut för folktandvården, som vi äger, därför att russinen nu kommer att börja plockas ur kakan. Det blir ett dåligt beslut när det handlar om våra möjligheter att på längre sikt fungera förebyggande i tandvårdsfrågor i det här länet. Det blir ett dåligt beslut därför att jag tror att det kommer att bidra till att vår möjlighet att fungera prisreglerande på marknaden kommer att minska när folktandvårdens storlek på marknaden minskar. Det blir ett dåligt beslut därför att det kommer att visa sig att landstingsmajoriteten från att ha haft en framgångsrik verksamhet, som folktandvården är, kommer att få en verksamhet fylld av problem när russinen är plockade ur kakan.

Jag yrkar bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 14

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: När det gäller påståendet att den borgerliga majoriteten till varje pris vill privatisera för privatiseringens egen skull vill jag bara erinra om att vi under hösten fick ett konkret anbud från ett stort tandvårdsföretag som ville köpa hela folktandvården. Mitt svar via medierna angående det var att folktandvården inte är till salu. De förslag som vi i dag debatterar handlar om avknoppningar inom folktandvården, bland annat har 3 av 83 folktandvårdskliniker anmält intresse för avknoppning. Och det är inte ens säkert att de kommer till stånd. Det beror på den process som sker på de platserna.

För Socialdemokraterna fungerar allting bra inom tandvårdspolitiken. Den borgerliga majoriteten delar inte den uppfattningen i alla avseenden. Vi föreslår försiktiga förändringar, och vi har berett det här ärendet väl.

Anförande nr 15

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (s)**: Ordförande, landstingsfullmäktige och Gustav Andersson! Vad är det som är så farligt med att inhämta folktandvårdens yttrande? Vad är det som är så farligt med att ge landstingsfullmäktiges ledamöter ett skriftligt yttrande, som vi brukar göra när vi bereder ärenden? Är det därför att den information som några få av oss fick på produktionsutskottet i veckan kanske skulle få en och annan fullmäktigeledamot att höja på ögonbrynen? Är det kanske så att ett yttrande från folktandvården sannolikt skulle visa att det som nu har påbörjats är just att stycka bort de goda bitarna ur folktandvården och därmed lämna efter sig de delar av folktandvården som brottas med problem? Är det måhända det som gör det så förskräckligt farligt för majoriteten att inhämta ett yttrande från folktandvården som skulle göra det möjligt för en mer seriös behandling av detta faktiskt för stockholmarna oerhört viktiga ärende?

Anförande nr 16

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Jag vill först och främst förtydliga med att vi har tillfrågat folktandvården om deras uppfattning. Folktandvårdens uppfattning är att många av de åtgärder vi vidtar är bra. Bland annat vill de inte ha ett direktavtal, utan de vill ha ett avtal där de behandlas som de privata aktörerna, det vill säga att vi konkurrensutsätter de olika verksamheterna och preciserar dem i avtalen.

Det är inte konstigt att folktandvården tycker att de gör ett bra jobb, att folktandvårdens högsta chef tycker att de gör ett jobb som är så bra som möjligt i dagens läge. Harald Abelin har i produktionsutskottet sagt att han inte tycker att det är positivt med avknoppningar. Men styrelseordföranden har i olika sammanhang framfört att han närmast skulle kunna tänka sig att man privatiserade hela folktandvården. Det är ett förslag som vi inte har antagit.

Anförande nr 17

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (s)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Den repliken från Gustav Andersson tycker jag säger allting. Du redogör faktiskt för två uppfattningar som uppenbarligen finns inom folktandvården. Hade det då inte varit rimligt att landstingsfullmäktiges ledamöter hade fått ett skriftligt yttrande, behandlat i folktandvården, som en del av beslutsunderlaget i det här sammanhanget? Jag vet inte vilka du pratar med, Gustav Andersson, och vilka synpunkter de framför. Men i det här ärendet har folktandvården inte getts någon möjlighet att lämna information till landstingsfullmäktiges ledamöter. Det är uselt, det är slarvigt och det skapar dåliga förutsättningar för landstingsfullmäktiges ledamöter att fatta beslut i ett viktigt ärende. Det är ett ansvar, Gustav Andersson, som du får bära tillsammans med din borgerliga majoritet.

Anförande nr 18

Å k e A s k e n s t e n (mp): Ordförande, ledamöter! Miljöpartiet protesterar också i det här ärendet mot majoritetens hantering. Det är faktiskt så att lagen om minoritetsåterremiss ger en minoritet rätt att kräva en sådan återremiss. Då ska man också ange motiv för den, och det har vi gjort mycket tydligt. Ändå kommer ärendet tillbaka som det var, och man kallar till ett extra landstingsfullmäktige utan att ha berett ärendet ordentligt. Det är detta som vi har invändningar emot.

Det som nu saknas är bland annat att man inte har tagit in yttranden från folktandvården, inte från patientnämnden och inte från hälso- och sjukvårdsnämnden. Det är ganska många saker som brister här. Därmed anser vi att den borgerliga majoriteten har åsidosatt sin skyldighet att ge tillräcklig information. Dessutom har man motverkat möjligheten till insyn både för oppositionen och för allmänheten. Därmed yrkar vi bifall till Miljöpartiets reservation i landstingsstyrelsen.

O r d f ö r a n d e n: Nu går Miljöpartiet ut igen.

Anförande nr 19

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Jag ska inte heller upprepa alltför mycket av den diskussion som vi förde vid förra tillfället. Jag tycker att den diskussionen talar för sig själv, och hanteringen av återremissen från majoritetens sida understryker egentligen bara att vi hade rätt i vår kritik. Ni har inte vågat ta in de synpunkter som vi efterfrågade, vilket visar att ni har något att vara rädda för.

Jag har en konkret fråga till Gustav Andersson. Det är ett brev som jag vet är tillställt Gustav Andersson. Det kom den 19 december, det vill säga i onsdags, per e-post. Jag tycker att det är intressant. Vi tror att det också är intressant för landstingsfullmäktiges ledamöter att få höra detta brev. Jag vet inte om Gustav Andersson har svarat eller tänker svara och i sådana fall hur det svaret lyder. Brevet är ganska kort, och jag läser det i dess helhet.

Det kommer från en medarbetare på Folk tandvården Karlaplan och lyder så här: Hej! Arbetar på Folk tandvården Karlaplan. Har av eget intresse frågat mina arbetskamrater hur de ställer sig till avknoppning. De fick svara på en anonym lapp där frågeställningen löd: Avknoppning, folk tandvården eller vet ej. Jag fick in 36 svar. Två var sjuka, två gick inte att få tag på och tre svarade inte. Svaren jag fick var: Avknoppning – 4 stycken. Folk tandvården – 24 stycken. Vet ej – 8 stycken.

Jag upprepar detta: Avknoppning svarade 4 stycken ja till, 24 stycken ville vara kvar i folk tandvården och 8 svarade vet ej.

Skribenten avslutar: Vi har valt att arbeta inom folk tandvården. Om vi velat arbeta privat hade vi sökt oss dit.

I debatten vi hade på fullmäktige förra gången föll ju argument efter argument för avknoppning. Det ökar inte mångfalden på en marknad som redan har en mångfald. Det ökar inte prispresen. Det argument som kvarstod var att det här var ett sätt för personalen att frigöra sig från folk tandvårdens struktur. Nu har vi fått en signal från personalen på Karlaplan, en av de enheter som diskuteras för avknoppning, och 24 personer säger att de inte vill avknoppas. De vill vara kvar i folk tandvården. Fyra vill avknoppas.

Då vill jag fråga Gustav Andersson: Har du svarat den personen? Tänker du svara? Vad är ditt svar? Varför framhärdar ni med en avknoppning när personalen så tydligt inte vill vara med på det taget?

Anförande nr 20

Landstingsrådet Andersson (c): Jag såg det där mejlet i går. Jag har ännu inte svarat. Men det svar som man kan ge är ju enkelt och entydigt. Det är ingen som kommer att tvinga någon till avknoppning. Avknoppning bygger på att det finns ett intresse från personalens sida för att knoppa av. Det är inte någonting som kan vara ett hot i den delen.

Skulle den här bilden stämma lär det väl komma fram vid de diskussioner som förs inom personalen. Vi kan inte heller utgå från att en enskild medarbetares undersökning i alla avseenden fyller de kriterier som kan tänkas ingå i en oberoende undersökning i frågan. Men det lär komma fram i processen. Ingen tvingar någon till avknoppning. Det är bara en frihetsmöjlighet för personalen, inte tvång.

Anförande nr 21

Johan Sjölander (s): Den stämning som finns hos personalen i dag är inte den som det talas om här. Den är snarare tvärtom. Det här är en medveten vilja från landstingets majoritet att föra ut verksamhet för avknoppning. Om man inte själv väljer att avknoppas riskerar man privatisering. Det är den bild som finns bland personalen.

Frågan är hur stor majoritet som krävs. Räcker det att en minoritet är emot avknoppning? Vad finns det för regelverk för detta? Kan du garantera att om de här siffrorna står sig så blir det inga avknoppningar? Varför framhåller ni så mycket med den politiken om detta är stämningssläget? Det måste ni ha märkt av själva när ni har varit ute och pratat med personalen.

Anförande nr 22

Landstingsrådet **Andersson (c)**: Jag tror inte att det är vi politiker som personligen ska föra de här dialogerna. Det har vi en tjänstemannaorganisation som gör. Det vore konstigt om vi som politiker var ute och propagerade eller agiterade för eller emot avknoppning på klinikerna. Jag vet inte hur Socialdemokraterna gör.

Om det är det stämningssläge som Johan Sjölander beskriver som råder beror det nog väldigt mycket på de domedagsbasuner och det svartmåleri som oppositionen använder för att beskriva det här förslaget. En, två, tre av 83 folktandvårdskliniker har anmält intresse för avknoppning. Vi vet ingenting om vad som kommer att hända, om det kommer att bli några avknoppningar. Ni beskriver det som att folktandvården raderas – 3 av 83 kliniker.

Anförande nr 23

Johan Sjölander (s): Din uppfattning, Gustav Andersson, är alltså att om det stämningssläge stämmer som du har fått beskrivet i det här brevet, att en stor del av personalen är emot, blir det alltså inga avknoppningar. Då kan vi avfärda hela diskussionen om avknoppningar från dagordningen. Är det landstingsrådets uppfattning? Jag tror att det skulle vara intressant för fullmäktige. Vi har alltså fått höra att det har anmälts intresse från enheter. Det är det vi har fått höra i fullmäktige. Det finns ett intresse ute i organisationen. Sedan kommer signaler om hur stort detta intresse är. Det är 4 mot 24 som har det intresset. Det får vi i fullmäktige höra som att det har anmälts intresse. Tänker landstingsrådet backa från de här planerna om det stämningssläge stämmer som vi har fått beskrivet i brevet?

Anförande nr 24

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Ordförande! Jag instämmer med föregående talare som har lyft fram att vi tycker att majoriteten inte har handlagt återremissen på ett korrekt sätt. Ni har helt enkelt nonchalerat fullmäktiges beslut från förra gången när vi beslutade i fullmäktige att ni skulle gå tillbaka och lyssna på vad bland annat folktandvården, patientnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden tyckte om det här ärendet. Ni struntar i fullmäktiges beslut. Jag tycker att det är oerhört allvarligt.

Jag vill naturligtvis också börja med att yrka bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen i det här ärendet.

Föregående debatt var oerhört intressant. Det som den här avknoppningsdiskussionen, det vill säga privatiseringsdiskussionen, handlar om, oavsett om det är folktandvård, vårdcentral eller andra, är att det är några enstaka personer inom de här verksamheterna, oftast läkare och chefer, som bestämmer sig för att ta över verksamheten, väldigt ofta utan att ha diskuterat ordentligt med den övriga personalen. Det har jag hört från ett otal vårdcentraler, till exempel i Stockholms innerstad. Ni säljer ut till några enstaka personer som är intresserade av att tjäna pengar kortsiktigt. Föregående talare illustrerade det väldigt tydligt. Ni är beredda att sälja ut till 4 personer trots att 24 personer avvisar denna försäljning.

Varför är ni då så intresserade av att sälja ut folktandvården? Det är precis det ni håller på med, även om du vägrar att säga detta, Gustav Andersson. Jag förstår inte, därför att alla vi som går till folktandvården är ju nöjda. Vi patienter som går där är nöjda och personalen är nöjd. Det vet vi. Den är kostnadseffektiv. Det vet vi också. Det finns bara ett skäl. Det är att ni i alliansen vill knäcka folktandvården för att släppa in flera privata, större aktörer inom tandvården. Vi vet att det finns lite större bolag som är intresserade av att komma in. Det tog vi upp förra gången. Men de är inte intresserade av att komma in på den här marknaden så länge som folktandvården är så förhållandevis stark som den är.

Det handlar inte om kvalitet. Det handlar om att ni vill knäcka en bra, fungerande verksamhet som vi finansierar med skattepengar. Du pratar om att det bara är några få enheter. Men vi kan titta på hur det ser ut i Stockholms innerstad. Det du gör nu är att rensa hela Stockholms innerstad från folktandvården, hela Stockholms innerstad. Det är er första målsättning.

I dag finns det ingen folktandvård på Norrmalm. Folktandvården har tolv stolar på Kungsholmen. Dem vill du sälja ut. Det betyder att det inte kommer att finnas någon folktandvård på Kungsholmen. På Östermalm har folktandvården 18 tandläkarstolar. Dem vill du sälja ut mot personalens vilja. Det betyder att det inte kommer att finnas någon folktandvård på Östermalm. Det vill säga noll folktandvård på Norrmalm, Kungsholmen och Östermalm.

Tittar man då på hur det ser ut i hela Stockholms innerstad efter den här utförsäljningen, för en privatisering är precis vad det är, kan man notera att 4 procent av tandvården i Stockholms innerstad kommer att bestå av folktandvård, 96 procent är privat. Är det verkligen bra konkurrens, Gustav Andersson? Det du gör är att du säljer ut folktandvården. Jag förstår inte varför du inte vågar säga det. Varför vågar du inte säga det? Det blir 4 procent kvar när det gäller tandvårdsmarknaden i Stockholms innerstad som drivs av folktandvården, 96 procent är privat tandvård.

Jag kom att tänka på vad P.C. Jersild sade för ett tag sedan, att i dag har vi en försäljningsberusad allians i Stockholms läns landsting och i Stockholms stad. Det är precis vad ni är. Ni har ett enda intresse, att sälja ut så mycket som möjligt till privata aktörer av det vi har byggt upp gemensamt med skattepengar. Ni har inget krav på att de ska visa att det blir kvalitetsförbättringar. Ni har inget krav på att de ska visa att det blir bättre för oss patienter. Ni har bara ett enda intresse: Knäck det som vi äger gemensamt! Släpp in privata aktörer i så stor utsträckning som möjligt före 2010, för då kommer vi tillbaka och tar över.

Anförande nr 25

Landstingsrådet Larsson (s): Ordförande, fullmäktige! Det här ärendet återremitterades ju som flera har påpekat därför att vi ville få in ytterligare yttranden från folktandvården. Det kan vi konstatera att vi inte har fått. I stället har man tagit sig för att skicka ut konsultrapporten om folktandvården. Det tackar vi särskilt för att man har tagit sig tid att göra. I konsultrapporten framgår att konsulten har pratat med folktandvårdens vd. Det är det ytterligare yttrande som jag tror att fullmäktige får nöja sig med.

Vad konsulten egentligen säger är att folktandvården fungerar bra och att man ska hålla ihop den här verksamheten. Det är vad jag tycker är det mest intressanta budskapet i konsultrapporten. Men de förslag som ni i alliansen lägger fram skiljer sig på en del avgörande punkter från konsultrapporten. Dels förespråkar ni avknoppningar, dels sätter ni faktiskt i gång nya utredningar om det framtida ägandet i folktandvården. Det hade varit alldeles utmärkt om fullmäktige hade kunnat få lite reaktioner från folktandvården på dessa nya förslag som skiljer sig från konsultens uppfattning. Men det är bara att konstatera att det vågar ni inte

göra. Ni vågar inte låta folktandvårdens ledning diskutera era förslag, och jag tycker att det är trist.

Man kan också i den här debatten notera, och det tycker jag är en av de mest häpnadsväckande sakerna, att Gustav Andersson började med att vilja privatisera folktandvården därför att privattandläkarna missköter den uppsökande verksamheten. Det var så hela den här processen började. Nu går han upp i talarstolen och ändrar sig genom att säga att det inte ska bli några privatiseringar. Det ska inte bli någon försäljning trots att han sätter i gång en utredning som just ska titta på detta. Men det ska inte bli några privatiseringar. Därefter gör han ett stort nummer av att han inte delar uppfattning med styrelseordföranden i folktandvården, för styrelseordföranden i folktandvården säger sig vilja privatisera hela klabbet. Jag tycker att det är chockerande. Här har vi ett landstingsråd som är ansvarig för tandvården som säger att vi inte ska privatisera tandvården, och vi har en styrelseordförande som säger att det kan man mycket väl göra.

Gustav Andersson! Delar du min uppfattning att folktandvårdens styrelseordförande borde avgå så att man får en enhetlighet och en styrelseordförande som vill utveckla verksamheten och inte privatisera den? Det borde vara den logiska konsekvensen av det du sade i fullmäktiges talarstol för en liten stund sedan.

Själv har jag gått till folktandvården i hela mitt liv. Jag tycker att folktandvården är bra. Jag vill ha fortsatta möjligheter att gå till folktandvården som är en verksamhet som jag litar på och tycker om. Jag tror att många andra stockholmare delar den uppfattningen. Vi vill gå till folktandvården därför att den är bra.

Därför vill jag rikta mig till er som arbetar inom folktandvården. Var inte rädda för allianshögern i den här salen, därför att de backar undan och gömmer sig, de vågar inte stå för sina privatiseringsplaner. Ni kan hjälpa oss, ni som jobbar i folktandvården, genom att öka trycket på dem. Gör som folktandvårdens personal på Karlaplan har gjort, undersök bland era kolleger hur många som egentligen vill avknoppa och privatisera. Jag tror att bilden är densamma som på Karlaplan: det är ledningen och några få chefer som ser chansen att tjäna pengar på folktandvårdens vinstgivande delar. Så enkelt är det.

Om ni går runt och pratar – och det har ni rätt att göra som offentligt anställda, utan att råka ut för repressalier – så ska ni se att ni har de flesta av era kolleger med er, och då kan ni öka trycket och se till så att allianshögern i den här salen inte kan få privatisera folktandvårdens riktigt bra verksamheter. Gör det, så gör ni medborgarna i den här regionen en stor tjänst!

Anförande nr 26

Landstingsrådet N y m a n (kd): Ordförande! Jag vill först yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag i det här ärendet.

Sedan vill jag börja med att kommentera återremissen. Många i fullmäktige är nya, i synnerhet i dag eftersom det är många ersättare som inte så ofta tjänstgör, men jag kan erinra mig ett och annat ärende som minoritetsåterremitterades under förra mandatperioden, när Ingela Nylund Watz var landstingsstyrelsens ordförande. Bland annat var det ett ärende som handlade om fusion av två stycken stora universitetssjukhus. Det återremitterades om jag inte minns fel, och ett och annat ärende till. Så i dag drabbar er kritik er själva, först och främst, om vi nu ska försöka gradera storleksordningen på de ärenden som har hanterats under liknande formaliteter som det här är.

Folktandvården fungerar bra, det vet vi alla. Men det ni säger är att tandvården i Stockholm kan inte fungera bättre, den har plötsligt uppnått sitt absolut optimala tillstånd. Förändringar, av vad slag det vara må, innebär försämringar. Det är en

fruktansvärt dålig politisk utgångspunkt, komplett visionslös, idélös. En sådan politik behöver inte stockholmarna, det är jag alldeles övertygad om.

Jag kan också erinra mig en och annan tandvårdsreform under de senaste 15 åren som ni har varit emot, genomgående. Men jag vågar påstå att folktandvårdens framstående position i dag är ett resultat av bland annat de reformer som ni då var emot.

Det ni ägnar huvuddelen av er debattid åt är att debattera emot en att-sats som inte finns. Jag sade samma sak i fullmäktige härom veckan när vi hade den här frågan uppe. Det här tyder på att ni famlar om vad ni i själva verket har för förslag själva. Det finns inga sådana, därför att i flera frågor är vi ju överens.

Att utforma beställarunderlaget för en bättre konkurrens är den första att-satsen. Den går ni emot. Att i möjligaste mån konkurrensutsätta de områden som hittills har direktupphandlats – jag tror det är mindre än 3 procent av folktandvårdens verksamhet som är av den karaktären – har ni nu stort intresse av att säga nej till. Och sedan var det det här med avknoppningarna. Det återstår att se, precis som Gustav har sagt, hur många som blir avknoppade.

Men ni debatterar ju emot en total utförsäljning av folktandvården, den att-sats som inte finns! Det handlar inte om att sälja ut. Det handlar om en ambition att medverka till att låta medborgarna i Stockholms län få ännu bättre förutsättningar för sin nödvändiga tandvård. Om inte det kan ske på något annat sätt, under inga omständigheter i någon annan form än den nu gällande, varför i all världen har ni engagerat er i politiken? Går det ut på, för er del, att till varje pris bevara status quo?

Nu ska jag göra ett evidensbaserat uttalande: Status quo har aldrig fört utvecklingen framåt, på något område, någonsin. Det har enbart lett till att man har grävt sig allt djupare ned i gamla hjulspår, som har gjort det allt svårare år för år att ta sig upp ur dem, att reformera till gagn för befolkningen.

Det verkar som, vill jag säga slutligen, fru ordförande, att det finns ingen tandvårdspolitik hos den nuvarande oppositionen. I så fall hade man haft åtminstone en fräsch att-sats som hade pekat framåt och inte framför allt i debatten pekat bakåt. Ned i djupare hjulspår! Det är slagordet inför resten av 2000-talet för Socialdemokraterna och Vänstern – och Miljöpartiet har lämnat lokalen efter att ha lämnat ett yrkande!

Detta borde bli föremål för en särskild kommunalrättslig studie. Kan man göra så? Kan man verkligen lägga ett yrkande och sticka ifrån den församling som ska ta beslutet? Jag har väldigt svårt att få ihop det. Kanske andra oppositionspartier kan ge dem stöd för den aktionen, att ta ut ur lokalen. Demonstrativt är det, men en demonstration för en utvecklad och förbättrad tandvård i Stockholms län är det definitivt inte. Man vågar inte ens avlyssna debatten i det sammanhang man är folkvald till.

Vart är vi på väg någonstans i att hantera själva demokratin, som ju var utgångspunkten för återremissyrkandet för någon vecka sedan, när man då ärendet kommer tillbaka för avgörande väljer att lämna lokalen? Och just i kombination med att lägga ett yrkande! Jag vet inte ens om det är förenligt med kommunalagen. Om det nu skulle bli votering, till exempel – teoretiskt sett – så har de inga knappar att rösta på där ute, var de nu är någonstans.

Ett kraftfullt bifallsyrkande till landstingsstyrelsens förslag! Jag tror på tandvårdens utveckling i Stockholm i enlighet med de riktlinjer vi har lagt fast i ärendet. Tack för ordet.

Anförande nr 27

Landstingsrådet **L a r s s o n (s)**: Det är ingen som anklagar er i majoriteten för att hantera ärendet på formellt felaktig grund. Det tror jag inte ni skulle våga heller, för ni inser ju att det snabbt skulle bli överklagande.

Vad vi anklagar er för är feghet. Ni gör nya förslag i förhållande till konsultrapporten, och ni gör ganska stora, dramatiska förändringar, men ni vågar inte låta folktandvården yttra sig över detta.

Effekten av avknoppningspolitiken som ni eventuellt drar i gång nu – det är lite svävande om ni ska lyssna på personalen eller inte – är att ni ska fortsätta att utveckla folktandvården, som ni är så stolta över, med de verksamheter som inte några chefer är intresserade av att ta över därför att de går med förlust.

Anförande nr 28

Landstingsrådet **N y m a n (kd)**: Den korta kommentaren är att vi vågar lyssna på alla, men enligt ett tidigare yttrande från Johan Sjölander lyssnar ni bara på dem som har åsikter som stämmer med ens egna, och dem framför man. Man ska väl framföra allihop!

Sedan vill jag aldrig någonsin – det är ett löfte från min sida – bygga ställningstaganden enbart på konsultrapporter. De hjälper oss att få en belysning av saker som vi eljest inte skulle kunna få i vår normala situation, där vi har andra anspråk på våra egna tjänstemän. De kan vara ett komplement att skaffa underlag, men sedan är det inte konstigt om vi vågar föreslå någonting annat än konsulterna. Jag undrar, Dag Larsson, om du har varit med om det någon gång. Eller har du följt dem till punkt och pricka varje gång du har frågat en konsult?

Anförande nr 29

Landstingsrådet **L a r s s o n (s)**: Nej, Stig Nyman, jag ifrågasätter ditt politiska mod.

Du har inte följt konsultrapporten, men det kritiserar jag dig inte för. Jag kritiserar dig för att du inte vågar låta folktandvården recensera och diskutera och komma med kommentarer rörande de *nya* politiska förslag du har väckt.

Anförande nr 30

Landstingsrådet **N y m a n (kd)**: Det du efterlyser, Dag Larsson, med den samlade oppositionen, är skriftliga uttalanden. Jag kan berätta för er i fullmäktige att jag lever i en ganska vital och aktiv kontakt med de flesta verksamhetsledningarna i det här landstinget, och jag har gjort det sedan början på 1990-talet. Jag tror jag har en hygglig bild av vad som gäller.

Sedan håller jag med om att ibland kan det finnas skäl att få ett yttrande. Det hade varit värdefullt, på tal om dyra konsultrapporter, att få veta: Varför i all sin dar kallade ni inte in McKinsey inför fusionen av två universitetssjukhus, varför gjorde ni inte konsekvensanalysen innan, och så vidare? De där frågorna hänger i luften.

Det politiska modet finns för närvarande i den nuvarande majoriteten, och det fanns under förra perioden, med förlov sagt, hos den dåvarande oppositionen. På den vägen fortsätter vi.

Anförande nr 31

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Jag måste säga att jag tycker att du, Stig Nyman, argumenterar på sandlådenivå. "Titta vad ni gjorde förra mandatperioden, det var mycket värre än det vi gör nu. Därför spelar det väl ingen roll vad vi gör nu. Vi kastade lite sand på er förra gången, och nu kastar ni sand på oss. Vår spade är större än er spade!"

Vad håller du på med? Det här är ju löjligt!

Vi pratar om detta ärende i dag, att ni inte sköter er. Vi tog ett beslut förra fullmäktige om hur det skulle hanteras. Ni struntade i detta.

Och det enda du säger är att vi inte vågade utveckla. Ja, vad gör ni? Det enda ni gör är att sälja ut. Det är väl ingen utveckling! Kan du tala om för mig varför det är utveckling att sälja ut det vi gemensamt har byggt upp med skattepengar? Det förstår inte jag.

Ingen kvalitetsutveckling redovisas, utan bara att det finns enskilda intressenter, oftast chefen på folktandvården, som är intresserade av att köpa ut sitt företag för att han eller hon ser att det går att tjäna pengar på det. Är det kvalitetsutveckling? Nej, det är att gynna dem som tjänar pengar!

Anförande nr 32

Landstingsrådet **Nyman (kd)**: Såvitt jag har förstått, fru ordförande, reglerar inte kommunallagen lekreglerna i sandlådan. Ni har hänvisat till kommunallagen i inledningen av den här debatten, och det var på det avsnitt där du själv, Birgitta Sevefjord, har medverkat till att inte bry dig om skälen för minoritetsåterremissen för några år sedan.

Det handlar inte om att sälja ut! Där är den där att-satsen igen, Birgitta Sevefjord – den står inte i ärendet! Önskescenariot för er är att det fanns en sådan att-sats: att skyndsamt sälja ut det skattebetalarna byggt upp sedan decennier tillbaka. Men den finns inte där.

Och, som sagt, det är bara att hänvisa till de reformer vi själva, i den här partikonstellationen och några andra genom åren – jag tänker på de tider när Centern inte hade tillfälle att vara med – har genomfört, som har utvecklat tandvården i länet till vad den är i dag. Det går alltså i dag att upphöja folktandvården till ett *både framgångsrikt och konkurrenskraftigt* företag.

Rädslan ni ger uttryck för är att folktandvården inte skulle tåla mer konkurrens. Det gör den.

Anförande nr 33

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Folktandvården utvecklades och förbättrades under förra mandatperioden. Då var det Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som hade det politiska ansvaret. Vi utvecklade folktandvården. Ni avvecklar den.

Anförande nr 34

Landstingsrådet **Nyman (kd)**: Det hade varit klädsamt, Birgitta Sevefjord, om du hade ett säger ett konkret exempel. Det där var retorik till 150 procent.

Jag kan berätta vilka som tog initiativ till den situation som har lett folktandvården fram till vad den är i dag. Om inte jag minns helt fel, så skedde det dels under en period i början på 1990-talet då jag själv var ordförande i tandvårdsnämnden

– måste jag tillstå, det är ju officiellt och bekant – dels när jag sedan var ordförande i hälso- och sjukvårdsnämnden under en period och medverkade i en majoritet som också lade en del förslag som har lett till att folktandvården är vad den är i dag och att tandvårdssituationen i Stockholms län är vad den är i dag. Ta barntandvårdens utveckling som exempel.

Men du nämner naturligtvis inget konkret exempel eftersom du inte har något exempel på vad ni bidrog till för utveckling under er förra period.

Anförande nr 35

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Det är många nya här i dag, som inte var med under förra mandatperioden, då Stig Nyman ägnade ganska mycket kraft och energi i talarstolen åt att kritisera det han upplevde som brister i hanteringen och bristande information. Nu har han bytt position, och nu försöker han snarare överträffa den karikatyr av oss som han gjorde då, fast ännu värre. Jag tycker det är lite märkligt.

Men Stig Nyman, det är ju precis det vi säger. Ni tar in en massa information, och så ger ni oss bara en noga utvald del av detta. Hade inte det här brevet kommit till vår kännedom, där det står att 24 inte ville avknoppa folktandvården och 4 ville avknoppas, så hade vi inte vetat det. Då hade vi haft bilden från er sida att det finns ett intresse bland personalen att avknoppa sig, från det som har sagts här i talarstolen.

Det vi efterlyser är en fullgod information så att vi som folkvalda kan ta ställning utifrån korrekt information, inte er filtrerade version av vad som är verkligheten.

Anförande nr 36

Landstingsrådet N y m a n (kd): Fru ordförande! Om jag nu skulle välja att vara enbart retorisk så skulle jag fråga Johan Sjölander: Var befinner du dig mellan fullmäktigemötena? Det går ju att ta reda på saker och ting fortlöpande, också mellan fullmäktigemötena. Man behöver inte ha skriftliga rapporter till all information.

Kunskapen från det mejl du läste upp är inte alls obekant för mig. Det har jag känt till i fjorton femton år eller så.

Att försöka överträffa Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet i politiska dumheter – någon sådan ambition har vi inte!

Anförande nr 37

J o h a n S j ö l a n d e r (s): Det jag sade var att ni försöker överträffa er egen nidbild av hur vi betedde oss. Det är liksom ännu värre. Men det erkännandet måste jag ge er, att i det arbetet är ni framgångsrika. Det är ju synd, men det lyckas ni med.

Jaså, Stig Nyman har känt till detta i tretton fjorton år – och ändå får inte vi i fullmäktige veta det! Ändå hemlighålls det tills det kommer brev till oss. Varför kan ni inte lita så mycket på er egen politik att ni låter hela fullmäktige ta del av allt det beslutsunderlag som finns? Varför ska det krävas att man sitter i landstingsstyrelsens produktionsutskott för att man ska få kunskap om hur kritisk folktandvården är till de här avknoppningsplanerna? Kan inte hela fullmäktige få den informationen så att vi kan fatta beslut som de folkvalda är? Har inte vi rätt till den informationen som direkt folkvalda i Stockholms läns landsting?

Anförande nr 38

Landstingsrådet **N y m a n (kd)**: Någon formell rätt kan man inte säga att ni har; den kritiken drabbar i så fall er över hövan, så på den punkten är det fullständigt oavgjort.

En sak begriper jag inte. Har inte gruppledningarna ett visst ansvar att hålla partigrupperna informerade fortlöpande om vad som händer och inte händer? Vi har då i vår grupp haft folktandvårdens främsta representanter minst en, många gånger två eller fler gånger under mandatperioderna för att hålla gruppen ajour med vad som faktiskt händer, också på andra områden.

Det är klart, ni måste hänga upp det på den här formaliteten eftersom ni saknar politik. Hade ni en ordentlig utvecklings- och reformpolitik på det här området så hade ni ju lagt de förslagen, men de finns ju inte. Den möjligheten har ni inte nyttjat på ett praktiskt och adekvat sätt. Det kan jag beklaga, därför att det skulle ha befruktat den här debatten, till gagn för den verksamhet som just nu debatteras.

Anförande nr 39

L e n a A p p e l g r e n (kd): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag vill bara helt kort fästa fullmäktiges uppmärksamhet på en av att-satserna. Där står det att hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag att verka för att alla som mottar tandvård ska få en kanal att framföra sina klagomål. I dag är det inte fallet. Patientnämnden handlägger klagomål och frågor om folktandvården, och privattandläkarnas förtroendenämnd handlägger klagomål mot tandläkare som är anslutna till Privattandläkarna.

Men det finns en grupp patienter som går till tandläkare som inte är anslutna till Privattandläkarna, och de patienterna har i dag ingen möjlighet att få stöd när de vill klaga på behandling eller bemötande hos sin tandläkare. Det förslag som ligger på bordet i dag innebär att de här patienternas situation lyfts i hälso- och sjukvårdsnämnden. Naturligtvis bygger det förslaget på kunskap som har inhämtats från patientnämndens förvaltning.

Jag är väldigt glad att den passusen finns med i dagens beslut, och jag förutsätter att hälso- och sjukvårdsnämnden kommer att ta till vara de erfarenheter som finns i patientnämnden när de nu får uppdraget att verka för att alla som mottar tandvård ska få möjlighet att framföra klagomål. Det innebär en väsentligt förbättring för den grupp patienter som i dag inte har något stöd och någon hjälp.

Därför vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 40

Landstingsrådet **W a l l h a g e r (fp)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Vi har blivit inkallade i dag beroende på de demokratiska möjligheter man har i en sådan här församling att yrka på minoritetsåterremiss. Det är någonting som vi ska respektera, tycker jag. Men jag tycker att den här debatten tenderar att få en slagsida som inte är positiv.

Jag ska inte gå in på Miljöpartiets agerande, men jag tycker att det är anmärkningsvärt att man väljer att vara med i debatten, lägger yrkanden och sedan avviker. Det är inte på det sättet, mina vänner, som man utvecklar det demokratiska redskapet. Det är någonting som vi ska akta och värda ömt.

Jag tycker också att det är viktigt att den här församlingen tittar igenom att-satserna noggrant, för det är nämligen dem vi ska fatta beslut om – inte den debatt som har förts i den andra talarstolen. Som Stig Nyman har påpekat ett antal gånger är det inte vad som står i de skrivna att-satserna.

Vi vill ge uppdrag till hälso- och sjukvårdsnämnden att utforma beställarunderlaget för en bättre konkurrens och en mångfald av vårdgivare. Vi vill i största möjliga mån konkurrensutsätta de områden som hittills har varit direktupphandlade – detta på direkt önskemål från folktandvården. Vi vill kunna ge information till befolkningen avseende den landstingsfinansierade tandvården, och vi har precis hört från tidigare talar om vikten av det. Vi kommer också att ge produktionsutskottet i uppdrag att i linje med de tidigare att-satserna ge förslag på avknoppningar – om så blir fallet.

Mina vänner, det här ärendet, och många andra ärenden som vi har haft uppe här i fullmäktige, ger en möjlighet – det är inte på något sätt tvingande – för personalen att uttrycka sina önskemål om att avknoppa, och det ger en möjlighet att ingå i en sådan process där man väger fördelar och nackdelar med en avknoppning. Kommer personalen fram till att det här är bra, ja då bejakar vi det.

Nu väcker jag väl ont blod på andra sidan så det blir fler debattinlägg.

Dag Larsson, du ställde egentligen frågan till Gustav Andersson, men jag känner mig föranliten att svara på den, runt omkring styrelseordförandens yttrande där han framfört en personlig åsikt om att man borde försälja verksamheten i stället för att ha den kvar eller göra andra åtgärder. Styrelseordföranden är och kommer att vara lojal med ägarens åsikter; är det så att han inte är det, får vi hantera det den dagen.

När det gäller Birgitta Sevefjord blir jag lite ledsen. Även om jag inte har samma åsikter som Birgitta Sevefjord, det är ju ingen hemlighet, så har jag många gånger uppskattat henne som debattör. Men när man den här gången får höra att vi från alliansen har konspirationstankar och har för avsikt att knäcka folktandvården, då blir jag ledsen. Vi måste ändå ha lite mera respekt för varandra än så och handskas med demokratin med något mer varsam hand än vad Birgitta Sevefjord gör i det här fallet. Hon säger att det enda vi är ute efter är att sälja ut. Jag kan inte se det bland några av att-satserna här, Birgitta.

Bifall till yrkandet!

Anförande nr 41

Landstingsrådet *S e v e f j o r d* (v): Maria Wallhager, det enda positiva vi har hört från er är att tandvården ska konkurrensutsättas och att vi måste förbättra marknaden i Stockholms läns landsting. Det sätt ni gör det på är att ni vill ha in fler privata entreprenörer inom tandvården. Jag har inte hört er säga ett enda ord om hur ni vill förbättra och utveckla folktandvården. Det enda sätt ni har sagt att ni vill förbättra och utveckla folktandvården på är att minimera dess inflytande och i princip se till att det inte finns någon folktandvård i hela Stockholms innerstad.

Anförande nr 42

Landstingsrådet *W a l l h a g e r* (fp): Jag vet inte vilken retorikkurs du gick, Birgitta. Att du därifrån drar slutsatser att vi vill förstöra vården, vi vill knäcka folktandvården, vi har konspirationstankar – är inte det ändå att dra det lite grann till ytterligheter?

Anförande nr 43

Landstingsrådet **Sevefjord (v)**: Nej, därför att i den första att-satsen säger ni att ni vill ha bättre konkurrens och större mångfald – det vill säga att ni vill sälja ut hela eller delar av folktandvården.

Sedan säger ni i näst sista att-satsen att ni vill belysa de kvarvarande strukturerna inom folktandvården. Då undrar man: Varför vill ni göra det?

Min analys av den att-satsen är att ni till slut vill se till att andra aktörer går in och tar över folktandvården.

Anförande nr 44

Landstingsrådet **Wallhager (fp)**: Birgitta Sevefjord, slutsatsen av den att-satsen är att vi är öppna för intryck och kunskap – någonting som ni inte tycks vara.

Anförande nr 45

Landstingsrådet **Nylund Watz (s)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Det är utan tvekan så att den här debatten i dag för med sig en nu julklapp till majoriteten. Jag ska avsluta med den.

Helt uppenbart är att vi från oppositionens sida för det första förvägras möjligheten att ta del av vilka synpunkter folktandvården faktiskt samlat har, och det må väl vara en sak, men fullmäktiges ledamöter förvägras den möjligheten och har därmed, tycker vi, inte ett fullgott underlag heller i det här ärendet.

Inte heller under diskussionen i dag har det kommit något svar på vad det är för problem när folktandvården verkar i en marknad med full etableringsfrihet, där det är fri prissättning och det råder full valfrihet för patienterna. Vilket är problemet? Det har inte Gustav Andersson lyckats ge svar på, vare sig i den förra debatten i ärendet eller i den här debatten, och är så att säga svaret skyldig och därmed också öppen för tolkningar. Vårt tolkning, med tanke på det som har förekommit i medierna, de reaktioner vi har fått från personalen och på annat sätt, är att Gustav Andersson nu öppnar dörren för att plocka russen ur kakan ur det välskötta offentliga företaget Folktandvården i Stockholms län AB. Det är vad som sker: att påbörja utförsäljningen inifrån med att sälja ut de goda delarna.

Det är vi emot. Vi tycker att det är en dålig politik. Det har jag gjort klart tidigare.

Den julklapp som nu levereras till majoriteten genom antingen slarv i argumentationen eller att den är ogenomtänkt i största allmänhet är att Gustav Andersson och Maria Wallhager nu har fått ett nytt problem att brottas med med anledning av det här ärendet, nämligen att försöka ta reda på ifall det är så att det i folktandvården finns en enig uppfattning i den här frågan eller inte. Är det så att det är folktandvårdens ordförandes allmänna synpunkter som nu ska vara vägledande i det fortsatta arbetet, eller är det så som vi har fått höra, några stycken av oss, kommandes ur folktandvårdens vd:s mun som är vägledande för utvecklingen av verksamheten framöver?

Det ska sannerligen bli en intressant läsning att ta reda på hur majoriteten ska handskas med det problem man gett sig själv i julklapp, nämligen genom att underlåta att från början inhämta synpunkter hamna i en etter värre diskussion som efterbörd av en slarvigt beredd process.

Anförande nr 46

Landstingsrådet **Andersson (c)**: Låt mig först svara på den sista frågan.

Det är inte folktandvårdens eller någon annan parts uppfattning som ska avgöra vilka beslut vi fattar i den här församlingen. Det är medborgarna i Stockholms län, genom deras representanter framvalda i demokratiska val, det vill säga vi som sitter här, som ska bestämma hur tandvården i Stockholms län ska utvecklas, inte folktandvårdens vd eller styrelseordförande, som jag utgår från arbetar på de politiska mandat som de har.

Sedan frågade Ingela vad som är problemet. Jag undrar vad du har för verklighetsuppfattning, Ingela! Du intresserar dig uppenbarligen enbart för driftformerna. Du verkar inte ha någon uppfattning om den utveckling som skett under tolv år av socialdemokratisk regeringsmakt, när tandvården har blivit en klassfråga, där många väljare, som mot bättre vetande röstat på dig, inte har råd att gå till tandläkaren.

Anförande nr 47

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det här ärendet handlar inte om svensk tandvårdspolitikens utformning. Det handlar om att fullmäktige ska ställning till effekten av ett utredningsuppdrag som Gustav Andersson satte i gång, vars syfte var att titta på ägar- och driftformerna för folktandvården. Det är precis vad det här ärendet handlar om.

Och vad landstingsfullmäktiges borgerliga majoritet, i det här fallet med Gustav Andersson i spetsen, förvägrar landstingsfullmäktiges ledamöter att ta del av är en uppfattning från det bolag som är mest berört i sammanhanget, nämligen vårt eget bolag folktandvården.

Dessutom slarvar man nu till det så i ärendet att vi med noggrann varsamhet måste följa på vilket sätt majoriteten tänker hantera uppenbarligen olika uppfattningar som finns i bolagets ledning.

Det är en dålig efterbörd av ett sällsynt dåligt skött ärende, som bara syftar till att privatisera och stycka av folktandvården!

Anförande nr 48

Landstingsrådet A n d e r s s o n (c): Ingela läser bakgrunden till den här frågan som fan läser bibeln. Vi har i varenda debatt om den här frågan lyft fram vad som är vårt bakomliggande motiv till att, liksom alliansregeringen gör på riksnivå, ägna ett berättigat ökat intresse åt tandvårdsfrågorna i den församlingen, och det är att under de tolv år som föregick förra valet blev tandvården en klassfråga.

Jag upprepar: Ingela, du har inte lyssnat på de personer som har röstat fram till detta fullmäktige, om du har missat att prisfrågan och konkurrensen i tandvården är, skulle jag vilja hävda, allra, allra viktigast för medborgarna i Stockholms län.

Sedan vill jag tillägga att det tycks som om Socialdemokraterna vill att folktandvårdens ledning ska bestämma över folktandvårdens utveckling.

Anförande nr 49

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Gustav Andersson smiter. Det är min reflexion efter det här replikskiftet.

Gustav Andersson smiter från det faktum att han nu bär ansvaret för att han öppnar dörren för en väg som innebär att de få – eller oklart hur många – ur personalen i de mest framgångsrika klinikerna vi har inom folktandvårdens ram ges möjlighet att knoppa av och starta privata företag, i vår verksamhet,

uppbyggd av skattebetalarnas medel, finansierad av skattebetalarna och av alla uppfattad som en oerhört framgångsrik, populär verksamhet, verkande på en marknad med fri etableringsfrihet, med fri prissättning och full valfrihet för patienten.

Om inte detta räcker som grund för mångfald, Gustav Andersson, då förstår jag att er politik faktiskt bara handlar om att pressa ut offentlig verksamhet till förmån för privat.

Anförande nr 50

A n n a K e t t n e r (s): Med stigande förundran har jag lyssnat på den här debatten. Det är en väldigt märklig diskussion, där majoriteten inte vill tala om sitt eget förslag, inte vill tala om vad som är grunden för förslaget eller vad som kan bli konsekvenserna och inte vill tala om vad de som är berörda tycker. I stället vill de prata om vad de inte har föreslagit, att vi har gjort dummare saker än de, kanske, och att vi är respektlösa.

Ett av de mest intressanta inläggen stod Stig Nyman för för en stund sedan. Ja, om vi nu ska tala om forntiden minns jag hur Stig rasade mot centraliseringen som han påstod pågick när vi införde beredningar i sjukvården i stället för styrelser, och man har nu med stor pompa återinfört styrelserna. Men det där är bara på ytan, får vi nu veta, för den viktiga demokratiska processen är att en handfull högt uppsatta personer inom politiken och verksamhetsledningarna pratar med varandra så att man vet hur det är!

Folktandvården är 20 procent av vuxentandvården, om jag minns rätt, 80 procent är privat. Folktandvården finns och frodas framför allt i de områden där det finns många barn, där det är mycket förebyggande arbete.

Vi på den här sidan brukar ibland prata om någonting som heter solidaritet, och jag tror att Moderaterna försökte sig på att ta över det ordet för ett tag sedan. Det betyder att de som har lättare uppgifter och mer överskott bidrar. Vi som bor i områden med mycket barn kommer säkert att vara solidariska med er andra, betala era pensioner och ta hand om er när ni blir gamla och skröpliga. Men ni är tydligen inte beredda att ta hand om oss. Folktandvården kommer att leva kvar i sådana områden, det tror jag också, för det finns en stark, ambitiös och fantasifull personal.

Det som nu föreslås är ett till steg i de små stegens tyranni, som befäster det klassamhälle vårt län är.

Och så får vi ju inte svar på de riktiga frågorna.

Varför tycker till exempel inte Stig och Gustav att det behövs skriftlig information till alla här i salen utan att det räcker med att några ledande, i vissa partier eller alla partier, vet hur det är? Med den argumentationen kan vi ju sluta att skicka ut handlingar över huvud taget! Vi kan införa muntlig tradition i Stockholms läns landsting, där de av oss som är goda berättare – det finns några stycken, tror jag – berättar för alla de andra hur det är. Det var en fråga: Varför fick vi inte sådant underlag som vi bad om?

Fråga två. Naturligtvis kan man ifrågasätta en sådan undersökning som den Johan visade, men *om* det visar sig att den stämmer, hur liten grupp i procent på en mottagning ska det vara som vill avknoppa för att det ska bli avknoppning? Och kan de som vägrar avknoppning bestraffas med att de i stället blir utförsälda för att de har varit dumma?

Fråga tre. Hur kan det bli bättre konkurrens, om 80 procent får växa ännu mer? Om det är så bra med fri konkurrens, varför har inte priserna gått ned? Varför har inte värden blivit bättre?

Maria Wallhager, om du tycker att vi är respektlösa och skäller på oss för det, hur respektfullt är det att säga att vi uppenbarligen inte är öppna för ny kunskap, alltså direkt korskade?

De fyra frågorna skulle jag väldigt gärna vilja ha svar på. Jag vill veta, och jag tycker att era ledamöter som inte tillhör dem som umgås med folktandvårdens chefer och direktörer ska få veta, vad de egentligen tycker som kan det här och jobbar med det här.

Anförande nr 51

Landstingsrådet N y m a n (kd): Jo, det är så, Anna Kettner, att vi visst hade kunnat låta folktandvården göra ett skriftligt yttrande här. Men jag tror att kunskapen om tandvården i varje fall i majoriteten är tillräckligt stor för att göra de ställningstaganden som vi har gjort och gör.

Jag kan inte erinra mig – det är möjligt att jag har fel – att det inför andra förändringar inom tandvårdens område som ni själva initierade fanns med formella yttranden från folktandvården. Men jag skulle tro att det egentligen var så att ni föreslog inga ändringar alls, utan det var status quo, och då behövs det ju inga yttranden.

Kunskapen om hur tandvården ser ut, att det behövs en annan konkurrens än den som hittills har varit gängse, är det vi vill uppmuntra. Man behöver inte heller i det sammanhanget bara tänka bakåt utan man kan också tänka framåt. Det som möjligen skulle kunna inspireras genom ett nytt angreppssätt, enligt vårt förslag till exempel, är att vi skulle kunna få prissänkningar.

Det skulle vara intressant att veta om det hade funnits ett annat förslag från oppositionen om det hade funnits ett formellt yttrande från folktandvården.

Anförande nr 52

A n n a K e t t n e r (s): Det så här med solidaritet och demokrati, att det räcker inte att man är nöjd själv. Om den svagare, minoriteten, som dessutom tydligen är dummare i huvet än majoriteten, begär ett underlag som den tycker den behöver, varför kan inte vi få det? Om inte dina ledamöter vill ha det så kan de väl slippa få det eller slänga det direkt!

Jag vill faktiskt också säga att är det något som är respektlöst så är det beskrivningen av hur folktandvården har fungerat de senaste tolv åren. För bara några år sedan fick den dåvarande folktandvårdschefen pris som Sveriges bästa chef. Det var en fantastisk utveckling där.

En annan konkurrens än den gängse, säger du. Ja, då vore det väl snarare läge att starta en till offentlig verksamhet, för den gängse konkurrensen är ju mellan ett antal privata aktörer.

Anförande nr 53

Landstingsrådet N y m a n (kd): Herr ordförande! Från majoritetens sida har ingen betecknats vara "dum i huvet" eller "osolidarisk". Den där typen av demagogiska eller retoriska grepp borde vi undanhålla den här församlingen från. Det handlar om omdömet hos debattörerna, ingen annan, vad man väljer att uttala sig för.

Om det nu var så oerhört viktigt med en formalitet, ett skriftligt yttrande här, Anna Kettner, varför drev du inte den frågan innan fusionsbeslutet om Huddinge och Solna? Jag tycker att vi på formella grunder skulle kunna avkräva det beskedet av er, eftersom vi kritiserade er då och ni har samma kritik nu. Ni valde ju att avstå från möjligheten att ta in det som då var grund för återremiss.

Det står oavgjort i den frågan, men ni vill tydligen att vi ska fortsätta att uppehålla oss omkring den. Jag tror att ert försvar för det är att ni saknar en egen tandvårdspolitik.

Anförande nr 54

A n n a K e t t n e r (s): Jag vill för min del notera att Stig inte sade att jag ägnade mig åt låg debattnivå eller hade dålig moral, utan han bara uttalade sig om att det kunde vara på det sättet här i huset, så jag ska inte ta åt mig, uppenbarligen.

Det du nyss sade, som jag hänvisade till när jag sade att ni uppenbarligen tycker att vi är dumma i huvet, var ungefär så här: Ja, på vår sida kan vi tillräckligt mycket om folktandvården, så vi behöver inget! Kanske sade du det inte direkt, men jag tyckte ändå att det var att antyda att ni tycker det är konstigt att någon behövde det här.

Ska vi fortsätta att ägna oss åt debatt på den nivån, kan jag säga så här. Om det nu var så att ni tyckte att det hade behövts en formell remiss när vi diskuterade Karolinska och Huddinge, varför vill ni inte visa gott föredöme och göra det nu, när vi dessutom har bett om att få en formell remiss?

Anförande nr 55

L a n d s t i n g s r å d e t W a l l h a g e r (fp): Herr ordförande och Anna Kettner! Jag fick en fråga av Birgitta Sevefjord, varför vi ville ha en utredning. Mitt svar var att vi är öppna för kunskap och nya intryck, och sedan är det självklart så att det är den här församlingen som bestämmer vad man vill ta till sig. Jag tycker inte att det är så väldigt mycket märkligare än så.

Anförande nr 56

A n n a K e t t n e r (s): Jag måste ha misstagit mig, men jag tyckte du sade: Vi är öppna för kunskap, men det är uppenbarligen inte ni.

Jag vill bara påpeka att så har ingen av oss uttryckt sig när det gäller att vi ville ha ett yttrande från folktandvården.

Anförande nr 57

L a n d s t i n g s r å d e t W a l l h a g e r (fp): Herr ordförande! Ja, det kanske var en förhastad slutsats då, men eftersom ni inte ville ha utredningen om folktandvården kanske ni inte heller var intresserade av den kunskap som en eventuell utredning kunde bibringa?

Anförande nr 58

A n n a K e t t n e r (s): Känn dig lugn för att vi som hungriga vargar kommer att kasta oss över denna utredning och sätta i oss den med hull och hår!

Men vi frågar oss fortfarande och inget svar får man. Jag ställde fyra frågor och har inte fått svar på någon av dem. Nu kommer den femte: Maria, om det är viktigt med utredningar och kunskap, varför inte låta oss få den information vi ville ha?

Anförande nr 59

Landstingsrådet *S e v e f j o r d* (v): Gustav Andersson sade för en liten stund sedan: "Medborgarna i Stockholms län ska bestämma hur folktandvården ska utvecklas." Medborgarna kan inte bara vara den sittande alliansen här i fullmäktige, utan det är alla de som bor i länet. 20 procent av dem som går till vuxentandvården har valt att gå till folktandvården. Ni kommer att förmäna dem den möjligheten framöver, eftersom vi vet att det redan i dag finns tre enheter som vill knoppa av – tre enheter som det går väldigt bra för, där man faktiskt tjänar bra med pengar. Åtminstone är det så att ledningen eller några enstaka personer där vill knoppa av. Det innebär ju att våra möjligheter att själva få välja vart vi vill gå begränsas.

Skälet till att vi har pratat så mycket om den frågan är att det är vad hela ert förslag till beslut handlar om. Ni säger att ni vill ha bättre konkurrens och större mångfald, ni vill konkurrensutsätta områden som hittills har direktupphandlats, ni vill ha förslag till ägardirektiv för Folktandvården i Stockholm AB i enlighet med förslag till avknoppning – hela det här ärendet genomsyras ju av er önskan att "knoppa av", som ni säger, det vill säga att privatisera och sälja ut folktandvården!

Ni säger vidare i ytterligare att-satser att man ska anta ett förslag till modell för personalen inom Folktandvården i Stockholm AB att överta verksamheten, så kallad avknoppning. Hela ärendet handlar faktiskt om precis detta!

Hur ska då vi som är medborgare i Stockholms läns landsting som vill gå till folktandvården kunna utöva vårt inflytande, när ni inskränker det? Jag kan inte förstå detta.

Stig Nyman, jag studsade också till när du sade att det behövs en annan konkurrens än den som är gängse. Jag skulle vilja veta vad du menar att det är för konkurrens som behövs. För det är ju fri konkurrens i Stockholms läns landsting i dag. Vem som helst som vill öppna en tandvårdsklinik kan göra det. Så vad är det för annan konkurrens du är ute efter? Jag kan inte tolka det på annat sätt än att den konkurrens du vill ha är en konkurrens där det bara finns privata aktörer.

I dag finns det 738 tandläkarstolar i Stockholms innerstad. Efter utförsäljning av de tre folktandvårdsenheter som ni redan egentligen har bestämt er för att sälja ut kommer det att finnas kvar 31 stolar i folktandvårdens regi. 31 stolar av 738 – är det det du menar med annan konkurrens än den gängse?

Anförande nr 60

Landstingsrådet *N y m a n* (kd): Nej, så hade jag inte tänkt, utan jag hade tänkt att det skulle kunna vara en konkurrens som har inslag inte bara av högre priser utan också högre kvalitet och lägre priser. Det tycker jag att vi har en skyldighet att försöka medverka till.

Nu är det ju så, dessvärre vill jag säga, i offentligt sammanhang, att regeringen inte alltid ger bästa förutsättningar för att vi ska kunna gå den vägen, utan det måste till firma eller någon kapitalist som vågar gå in på marknaden konkurrera om både pris och kvalitet.

Men jag är övertygad om att det ändå finns större möjligheter än hittills genom de förslag vi har och genom det ökade intresse för att reformera tandvården som vi har.

Den gängse konkurrensen har i stort sett bara handlat om att ta för sig mer av statliga subventioner. Vi behöver ha ett annat resonemang här, och med utgångspunkt från avknoppad personal eller ledare från folktandvården kan det finnas en chans.

Anförande nr 61

Landstingsrådet *Sevefjord (v)*: Jag vill också ha högre kvalitet och lägre priser, och vad jag vet har folktandvården haft en prispressande funktion. Den funktionen vill ni göra er av med. Vi måste ju ändå diskutera det som ligger inom våra möjligheter att påverka, det vill säga i Stockholms läns landsting, inte vad riksdagen beslutar. Folktandvården har haft en prispressande funktion.

Högre kvalitet? Ja, visst vill vi ha det, både i den privata tandvården och i folktandvården – men i ert ärende finns det ju ingenting som visar på hur ni vill höja kvaliteten inom folktandvården. Det enda sättet, som ni anser, att höja kvaliteten är att privatisera delar av eller hela folktandvården.

Anförande nr 62

Landstingsrådet *Nyman (kd)*: Så riktigt prispressande har väl inte din period i majoritet verkat, Birgitta Sevefjord. Jag har hört en uppgift om att folktandvårdspriserna, som bestäms här, gick upp 20 procent under era fyra år. Men prisledande, i någon mening, fungerar det ju som, eftersom besluten fattas här för en ganska stor del av verksamheten.

Det behöver komma in ett annat intresse här, som reformerar.

Då räcker det inte, vill jag påstå, att vi beslutar om reformer i den här församlingen, utan det måste ske samlat på både nationell och regional nivå för att vi ska kunna få till det. Nu är det dock inte regeringens politik vi ska debattera utan något annat.

Prispressande var något överdrivet, men prisledande kan jag gå med på i och med att folktandvårdspriserna bestäms här och ingen annanstans.

Anförande nr 63

Landstingsrådet *Sevefjord (v)*: Vi kan leka med ord, prispressande eller prisledande. Det är ändå så – vilket Birgitta Rydberg gick upp i talarstolen och sade förra gången vi hade den här debatten – att folktandvårdens pris används som golv av den privata tandvården. Därför är folktandvårdens prissättning så oerhört viktig.

Den privata tandvården är intresserad av att tjäna så mycket pengar som möjligt. Folktandvården har delvis ett annat syfte.

Anförande nr 64

Mats Skoglund (v): Ordförande! Jag var egentligen inne på samma tema som Birgitta Sevefjord och Stig Nyman, men vi har ju gott om tid så vi kan väl ta det en gång till.

Det är som Birgitta Sevefjord säger, det är folktandvården som har utvecklat metoder för effektivare tandvård. Det är de som håller nere priset.

Precis som i den övriga sjukvården räcker det inte med effektiviseringar och rationaliseringar, utan det måste till kraftiga subventioner. Det är ju det som gör att folk har råd att gå till sjukvården och just nu inte har råd att gå till tandvården.

Varför höjdes priserna med 20 procent? Det har inget att göra med vilka beslut vi fattar här, utan det var för att försäkringsskyddet togs bort. Det blev fri prissättning, man behövde inte redovisa till Försäkringskassan vad man tog ut. Förut fick de hela tiden sitta och förhandla om de kunde få höja priserna, både de privata tandläkarna och folktandvården, och det var det som gjorde att priserna kunde dra iväg.

Du säger att vi inte kan debattera regeringens politik, och det kan du ha rätt i. Men du vet mycket väl – det är ni inne på själva – att det måste till ett försäkringssystem med högkostnadsskydd, för det räcker inte med enbart rationaliseringar. Tandläkaren och sköterskan tjänar mer i timmen än vad patienten gör, och då hjälper det inte hur rationellt de än arbetar. Folktandvården har hållit priserna tillbaka och drivit upp kvaliteten. Så är det.

Folk ska välja, säger Gustav Andersson. Men 8 procent i innerstan har ju valt att gå till folktandvården. Där vill ni ta bort, och då blir det bara 4 procent. Helst vill ni kanske komma ned till noll. Då ska ni utreda den kvarvarande strukturen inom folktandvården. Vad är det ni ska komma fram till då – att öppna egna kliniker igen? Om det går som ni vill nu blir det 4 procent folktandvård i innerstan, och om ni får som ni vill till hundra procent blir det noll. Vad vill ni ha reda på om den kvarvarande strukturen egentligen?

Ska det vara mindre eller mer folktandvård i innerstan? Det är väl det som är frågan.

Anförande nr 65

Landstingsrådet Rydberg (fp): Mats Skoglund, inte ska du bolla över ansvaret till någon annan än där det hör hemma. Det var faktiskt du och dina partivänner som höjde priserna i folktandvården med 20 procent. Det är inte någon marknad som höjer folktandvårdens priser, utan det är fullmäktige som fattar beslut om det. Jag kan avslöja att för nästa år har vi höjt priserna med strax över 2 procent. Ni fixade att rätta till att det var underskott i bolaget, kanske delvis på grund av brister i konkurrensen, men det var ni som tog beslutet om en höjning på 20 procent.

Sedan kan vi konstatera det är golvet för vad andra utförare höjer nivån till, och när landstinget höjer med 20 procent händer någonting på den andra marknaden.

Men vi kan också se att när vi har konkurrens, som vi hade om barntandvårdens tandreglering, blir det tydliga effekter. Det såg vi när vi konkurrensutsatte den verksamheten, som var helt monopolfinansierad. Vi fick in bra anbud från entreprenörer, och vi har i dag en betydligt bättre fungerande barntandreglering än vad vi hade tidigare.

Det är det vi vill se möjligheter till när vi i det här ärendet öppnar för att inte automatiskt göra direktavtal.

Anförande nr 66

M a t s S k o g l u n d (v): Men Birgitta Rydberg, jag sade ju att det inte duger. Det räcker inte med rationaliseringar och effektiviseringar, utan det fordras ett försäkringssystem och ett högkostnadsskydd. Det är ju så inom hälso- och sjukvården, där går också priserna upp trots att vi ligger på och gör vårt bästa. Det är helt andra saker som fordras, för vanligt folk har inte råd att betala vad tandläkaren och sköterskan kostar i timmen.

Vi vet inte riktigt om det var befogat med 20 procent eller inte. Nu gick vi emot den senaste höjningen för att vi hade råd med det, för att försöka pressa priserna något. Men under vår tid i majoritet ökade åtminstone vinsterna för folktandvården. Då gick det.

Vi säger att vi inte behöver göra det längre, men då var vi i ett väldigt bekymmersamt läge, som ni hade försatt oss i. Era 10 miljarder i underskott måste ju på något sätt hämtas hem. Jag tycker att du själv inte riktigt vågar ta ansvar.

Jag säger återigen: Det räcker inte med att pressa priserna med effektivisering och rationalisering, utan det måste till ett riktigt högkostnadsskydd och det fixar inte vi till.

Anförande nr 67

Landstingsrådet R y d b e r g (fp): Det är intressant att du säger att det är högkostnadsskyddets konstruktion som är problemet. Där kan vi ju inse att det hände ingenting under de gångna fyra fem åren. Högkostnadsskyddet kommer att förändras på nationell nivå med 3,2 miljarder efter årsskiftet och ytterligare 3 miljarder året därpå när det blir helårseffekter. De 6 miljarderna minskar den enskildes kostnader, men fortfarande finns det ju behov av att få en bättre pris-konkurrens. Det är du emot.

Och när du säger att vinsterna ökade och att det var bra, så säger du att det är jättebra att patienterna får betala mera. Det är slutsatsen.

Anförande nr 68

M a t s S k o g l u n d (v): Men jag sade just att det inte är vi som kan fixa högkostnadsskyddet. Du måste höra upp lite!

Vi förstår alla att ni är ute på väldigt svag is här. Ni säger att vi har misskött folktandvården. Det har vi inte alls. Det är vi som har ryckt upp folktandvården.

Som sagt, ni måste lyssna på vad vi säger. Men det är klart, är man ute på svag is så griper man minsta lilla halmstrå.

Anförande nr 69

Landstingsrådet A n d e r s s o n (c): Herr ordförande! Det blir ju en lite förvirrad debatt när det är återremiss. Oppositionen dribblar här mellan formfrågan och sakfrågan. Formfrågan anser vi att vi har besvarat, i det att vi har skickat ut ett fylligare underlag inför det här beslutet.

När det gäller sakfrågan haglar frågorna från oppositionen, och det är inte så lätt att hålla reda på dem. Ni upprepar dem ju helt utan hänseende till de svar ni får. Ni lyssnar inte på våra svar, ni upprepar frågorna för att sätta en viss bild.

Det sägs här i debatten att konsulterna säger att folktandvården fungerar bra. Ja, den fungerar i många avseenden bra. Den är inte felfri, men den fungerar i många avseenden bra, på många håll. Men *tandvårdsmarknaden* fungerar inte bra.

Tandvård har blivit en klassfråga, och det är det vi vill göra någonting åt från majoriteten.

Avknoppningarna är en möjlighet för personalen och en möjlighet för medborgarna. Det är ingen som kommer att tvinga någon. Där har vi svaret på den fråga som har väckts här tidigare.

Många skulle väl bli glada när meningsmotståndare reviderar sina uppfattningar, kanske går ifrån mer extrema ståndpunkter till mer modererade och försiktiga ståndpunkter. Så inte Socialdemokraterna. När vi i alliansen har gått från en i mitt fall tydlig men inte i alla avseenden nyanserad ståndpunkt till en mer försiktig uppfattning, som leder till att i bästa fall 3 av 83 folktandvårdskliniker avknoppas, då rasar oppositionen som om himlen skulle ramla ned – därför att den nidbild som man behöver ha av majoriteten blir då inte lika tydlig.

Jag tycker också att det är lite tråkigt med den nidbild som här tecknas upp av den privata tandvården. Det är ett faktum att den privata tandvården ligger högst i nationellt kvalitetsindex – den ligger faktiskt till och med över den duktiga folktandvården! Det sägs också att den privata tandvården alltid ligger högre i pris. Det är faktiskt inte sant. De lägsta priserna på tandvårdsmarknaden finns i den privata tandvården, och det är nya aktörer som står för dem.

Sedan säger ni att vi ska lägga ned en massa tandläkarstolar. Men det är inte vi här som bestämmer hur många folktandvårdsstolar det ska finnas. Om det är så att medborgarna som går till eventuellt avknoppade kliniker vill fortsätta gå till folktandvården så är det ju bara för dem att gå till en annan klinik. Då får man väl skaffa fler stolar och fler tandläkare på de platserna.

Tiden är kort, och jag måste avsluta. Jag yrkar bifall till att vi gör vad vi kan här i landstinget för att tandvården inte ska bli en klassfråga.

Anförande nr 70

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsledamöter! Jag får väl tacka Gustav Andersson för att han antyder att han har svarat på några frågor – dock icke på min, som egentligen är väsentlig för hela sakens fortsatta utveckling.

Vad är problemet? Det råder full etableringsfrihet, det är fri prissättning och patienterna har full valfrihet. Vad är problemet med denna tingens ordning? Annat än, såvitt jag kan förstå, att det är oerhört irriterande och påfrestande att vi har en offentligt driven verksamhet, uppskattad av medborgarna, verkande på en marknad med konkurrens och uppskattad av patienterna – hu så hemskt!

Anförande nr 71

Landstingsrådet A n d e r s s o n (c): Jag blir lite bekymrad här, och jag tror att de som eventuellt lyssnar på debatten också blir det. Den fråga du ställer, Ingela, pratade vi precis om i vårt förra replikskifte. Vad är problemet?

Jo, problemet är att tandvårdsmarknaden inte fungerar bra och att tandvården under tolv år av socialdemokratisk regering blev en klassfråga.

Nu gör man på nationell nivå saker för att åtgärda det, och här på den regionala nivån gör vi vad vi kan för att stärka konkurrensen. Försiktiga steg – vi vet att vi inte kan lösa det här själva. Vi gör dessutom en massa andra insatser som inte har med driftformen att göra för att se till att vi får en bättre tandvård för de äldre – ett område som sorgligt försumrades under förra mandatperioden – och att vi fortsatt stärker den förebyggande tandvården för barn och ungdomar.

Anförande nr 72

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (s)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Det vi debatterar här i dag är det ärende Gustav Andersson har lagt fram. Det handlar om vilka slutsatser man ska dra av ett utredningsuppdrag som han själv har lämnat, som handlar om att se över drift- och ägarformerna för folktandvården – ingenting annat.

Majoriteten har definierat problemet sålunda: Det är ett problem med en offentligt driven verksamhet, som är uppskattad av patienterna, som får höga betyg i alla kvalitetsindex, verkande på en fri marknad. Det är det offentliga som är problemet.

Gustav Andersson, du är medborgarna svaret skyldig i denna fråga. Vad är problemet med en välfungerande offentlig verksamhet? Vad är problemet på en fri marknad med full valfrihet för patienterna, annat än just det faktum att det är offentligt drivet?

Anförande nr 73

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (c)**: Såvitt jag uppfattat saken har jag svarat på frågan om vad vi i majoriteten uppfattar vara problemet. Vi tror också att medborgarna anser att detta är problemet. Vi har faktiskt i den här debatten också gjort klart att vi inte ser några som helst problem med att det finns en stark, bra, kvalitativ folktandvård. Vi anser inte heller att det skulle vara något problem med att personal på våra folktandvårdskliniker vill ta över verksamhet för att utveckla den och se till att den bidrar till att vi får bättre konkurrens och en ytterligare kvalitetsutveckling med nya idéer som växer fram underifrån.

Vi har tilltro till de enskilda människorna. Vi tror på att idéerna finns ute i verksamheten. Vi tror på friheten – ni tror på den statliga och regionala styrningen.

Anförande nr 74

Anna Attergren Granath (fp): Ordförande, fullmäktige! När jag så nära jul lyssnar på oppositionens företrädare som säger sig värna Folktandvården så mycket så kan jag inte låta bli att tänka på ett brev som jag fick för tre år sedan i min egenskap av mamma till två barn som var patienter i Folktandvården. Det var ett brev som informerade oss om att Folktandvården i Bergshamra skulle läggas ned den 1 januari. Vi fick inte möjlighet till debatt eller diskussion om detta. Eva Klingström, som sitter här, och jag fick in en insändare men när den publicerades hade mottagningen redan lagts ned.

Barnen som tidigare kunde gå ensamma från Bergshamraskolan till Folktandvården tvingades i stället ta med sig sina föräldrar och åka ända till Mörby centrum – till en annan stadsdel, i en annan kommun.

Jag skulle vilja modifiera bilden av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som de stora förespråkarna för Folktandvården. I vart fall har jag och min familj inte alls den bilden. Den gången var det inte medborgarna i Stockholms län som fick bestämma.

Nu har vi möjlighet att göra det och jag tror att det finns många möjligheter att göra bra saker av det här.

Jag förstår att Thomas Magnusson som också bor i Bergshamra inte yttrar sig i denna debatt. Det skulle vara roligt att höra vad du säger om det här.

Anförande nr 75

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Jag vill instämma i Anna Appelgrens anförande. Jag tycker också att det behövs fler folktandvårdskliniker. Det är rätt tänkt! Bra, Anna!

Anförande nr 76

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! I mitt sista inlägg vill jag bara upprepa att Gustav Andersson fortfarande, efter två fullmäktigesammanträdens långa debatter är mig svaret skyldig på frågan: Varför görs det här när det råder fri konkurrens, fri etableringsrätt och full valfrihet för patienterna? På dessa enkla frågor har Gustav Andersson och hans borgerliga majoritet inget som helst svar.

Bortsett från att majoriteten förvägrar landstingsfullmäktiges ledamöter ett fullvärdigt beslutsunderlag därför att de råds Folktandvårdens yttrande om det kommer i skrift, eftersom det skulle komma att innehålla kritik om vad avknoppningar leder till när russinen plockas ur kakan, så har majoriteten nu skapat sig ett nytt problem, nämligen frågan om hur de ska hantera de olika viljorna i Folktandvårdens ledning.

Detta är slarvigt, det är respektlöst mot fullmäktige och det kommer att bli ett dåligt beslut.

Anförande nr 77

Landstingsrådet A n d e r s s o n (c): Jag måste först beskärma mig över Folktandvårdens öde om det är så som Ingela Nylund Watz säger, nämligen att det bara skulle finnas tre russin i Folktandvårds kaka. Det verkar som om det bara finns tre Folktandvårdskliniker som bedrivs med den kvalitet och den framgången att de kan kallas russin i kakan – sedan får man diskutera hur bra det är med russin på tänderna.

När det gäller frågan om varför, Ingela, så tror jag att de som lyssnar på den här debatten och har följt den vet att man vid varje debattillfälle utförligt har resonerat om vad det är som inte fungerar med tandvården. Det är en koloss som är välfungerande på många sätt – det är Folktandvården som har priser som sannolikt ligger i mellanskiktet. Den privata tandvården är väldigt småskalig. Det som saknas är mellanstora aktörer som arbetar på ett annat sätt och som förenar Folktandvårdens fördelar med den privata tandvårdens fördelar. Det är dem vi gärna vill släppa in på marknaden.

Förste vice ordföranden: Jag vill göra er uppmärksamma på att möjligheten till replik innebär att ni får vara vänliga att hålla er till att replikera på bara det inlägget. Såvitt jag förstår kände sig Birgitta Sevefjord apostroferad, med viss rätt. Och om hon skulle få replik så blir det en korseld av inlägg.

När ni får repliker så gäller den repliken ett anförande. Blanda inte in några andra i era inlägg!

Anförande nr 78

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Så närmar sig då Gustav Andersson äntligen kärnan i vad det här handlar om, nämligen att se till att minimera omfattningen av Folktandvårdens verksamhet så att några andra stora, privata kliniker som i dag verkar i Sverige eller utomlands har banan fri för etablering.

Priset för att få hit några större tandvårdsaktörer är i Gustav Anderssons värld att nedrusta Folktandvården! Det är det det här egentligen handlar om.

Anförande nr 79

Landstingsrådet **A n d e r s s o n** (c): Jag vill först kommentera huruvida jag replikerade på något annan anförande eller inte.

Det är inte mitt fel att företrädare för flera oppositionspartier framför samma argument. Ingela Nylund Watz framförde det ofta uttjatade argumentet om att plocka russen ur kakan. Det finns uppenbarligen tre kliniker som är russen av sammanlagt 83 folktandvårdskliniker.

Ingela säger att vi skulle vilja minimera Folktandvården. Ja, om avknoppning av tre folktandvårdskliniker – kanske färre om man ska tro de argument som Ingela har framfört här – skulle innebära att vi minimerar Folktandvården så är det ett steg som vi är beredda att ta.

Anförande nr 80

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z** (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag konstaterar att Gustav Andersson med det här inlägget bekräftar precis det som vi har sagt under hela debatten. Anandes också en viss besvikelse hos Gustav Andersson, får jag lov att säga, över att det bara är tre kliniker som har anmält sig hittills. Men du håller ändå med om, och det tycker jag är spännande, att det handlar om att plocka russen ur kakan. När Folktandvården blir av med sina bästa beståndsdelar då står vägen fri för privata tandvårdsaktörer från Sverige eller andra länder som har ställt det som krav för att etablera sig här.

Anförande nr 81

T o m a s R u d i n (s): Det är sällan man hör en högerföreträdare tala så tydligt om att privatisering är något som skulle kunna ersätta den offentliga sektorn och göra detta av det enda skälet att det är just privat.

Förra gången vi debatterade den här frågan så kallade vi det här förhållningssättet för att agera överklassens bulvan. Under kaffedrickningen här så var det någon som kommenterade det; man förstod inte vad en bulvan är. En bulvan är en person som gör någonting åt någon annan i syfte att uppnå det som den första personen vill.

Jag kan inte se detta ärende på annat sätt än att majoriteten går just kapitalets – ett annat uttryck för överklassen – ärenden. Ni vill sälja ut det som vi har att sköta till medborgarnas försorg. Det vi har fått av medborgarna är ett förtroende att leda landstinget och sköta det på bästa vis. Det olyckliga är i det här fallet är att vi har det som du kallar för tre russen i kakan, och de har byggts upp under många år med kunskap och kompetens och den verksamheten har blivit något som människor fritt har valt att nyttja, nämligen Folktandvården, vilket är det som vi debatterar här i dag. På alla sätt och vis är det en väl fungerande verksamhet vars tjänster folk fritt har valt att nyttja. Men ni uppfattar det som juveler som går att sälja till något privat vinstintresse.

Detta skapar en situation som är mycket besynnerlig. Ingela har upprepade gånger ställt frågan om vad som är grundproblemet, men det finns inget sådant problem. Vi har begärt att få läsa vilka åsikter som Folktandvården har om detta. Den möjligheten har ni nekat oss och det har inte någon fått se på papper. Där- emot har vi i produktionsutskottet i ett annat sammanhang fått en föredragning där Folktandvårdens chef berättade om väldigt viktiga siffror som beskriver hur

Folktandvården utvecklas och att detta är något mycket positivt för medborgarna som också i fria val ges möjlighet att växa.

De uppgifterna har inte kommit den här församlingen till del, utan har lämnats muntligen.

Dessutom har hela den här processen kantats av ovilja att ta itu med diskussionen på ett vettigt sätt. Varje gång den här debatten flammar upp så väljer Gustav Andersson att vurma för Folktandvården. Det gör att det hela blir mycket märkligt. När vi diskuterar frågan om varför ni vill sälja ut de här folktandvårdsmottagningarna så svarar ni med att säga att Folktandvården är hur bra som helst.

Därför kommer vi tillbaka till grundfrågan: Varför vill ni då sälja ut den? Är det inte bättre att ta sig ytterligare en fundering och grunna på om det kanske inte vore rimligare att väljarna i fria val får fortsätta att råda och få fortsätta att nyttja den fria folktandvård som de har valt på en fri och fungerande marknad?

Anförande nr 82

Landstingsrådet *Sevefjord* (v): Ansvarigt landstingsråd säger att marknaden inte fungerar och det måste landstinget göra någonting åt. Marknaden när det gäller vuxentandvården handlar om att 80 procent av marknaden utgörs av privata tandläkare och 20 procent av marknaden har Folktandvården.

Då kan man tänka så här: om inte marknaden fungerar, beror det då inte på de 80 procenten av vuxentandvården i Stockholms läns landsting som de privata tandläkarna har? Nej, säger Gustav. Vi har en koloss, nämligen Folktandvården, som står för 20 procent som är problemet. Det problemet löser du genom att vingklippa Folktandvården och försvåra möjligheterna för Folktandvården att överleva. Min övertygelse är att ni inte tänker låta den överleva över huvud taget.

Lösningen är att mellanstora aktörer kommer in på marknaden. Vad är det då som hindrar de mellanstora aktörerna att komma in på marknaden? Det förstår inte jag. Skulle det vara Folktandvården som säger att andra inte får etablera sig? Vad är problemet? Vad är det som gör att de mellanstora aktörerna inte vill etablera sig?

Anförande nr 83

Landstingsrådet *Nyman* (kd): Som jag sade förra gången, herr ordförande, så är det välgörande med en tandvårdsdebatt i fullmäktige. Vi har inte varit bortskämda med det.

Efter många inlägg från Socialdemokraterna och Vänstern – Miljöpartiet existerar inte i den här lokalen just nu även om de står bakom ett av förslagen – väntat på är något inlägg som i någon mån antyder att det skulle finnas en socialdemokratisk tandvårdspolitik som det här landstinget råder över. I stället har det varit väldigt mycket retorik och demagogi – det är i och för sig lärorikt att lära sig debattknep, men jag tror inte att det för tandvården framåt, och definitivt inte för dem som bäst och mest behöver den.

Man kan tala om solidaritet, men ge ett konkret uttryck för vad ni menar med det! Ni genomförde inte någon reform under de fyra år som ni hade majoritet, ni föreslår ingenting nu när det finns ett tandvårdsärende som ju erbjuder den möjligheten. Jag är djupt besviken, för det vi behöver är inte en formalistisk debatt utan en debatt om vad saken egentligen gäller. Att ni misstror oss på varje punkt är något som brukar tillhöra oppositionsrollen, men ni kunde ju ha tagit chansen.

Frågan är retorisk, jag behöver inget svar för det blir inget svar. Jag tycker ändå att detta behöver sägas i debatten.

Man kan regera landstinget i fyra år utan att ha något förslag om att reformera tandvården för patienternas skull. Men när ni erbjuds den här möjligheten och ni avstår från det, då kan jag med förlov sagt inte tolka detta handlande på annat sätt än att ni saknar politik på tandvårdsområdet.

Dag Larsson, för att ta lärdom av debattknep, så sade du att det var bra att Anna var ledsn för att mottagningen i Bergshamra lades ned. Det är bra att du tycker att det behövs fler tandvårdskliniker. Men varför i all världen lade du ned den då, för det måste ju ha varit ditt ansvar.

Anförande nr 84

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Om jag nu bär något ansvar för att just den tandvårdskliniken lades ned så tycker jag att det är sorgligt. Det får jag bära med mig.

Det som sker just nu, genom det beslut som du Stig bland annat fattar i dag, är att du i praktiken öppnar möjligheten för att i praktiken lägga ned tre folktandvårdskliniker och förvandla dem till privata vinstgivande företag. Det är skillnaden.

Anförande nr 85

Landstingsrådet N y m a n (kd): Varken i dagens ärende eller i min sinnevärld existerar något nedläggningsförslag, vare sig av tre eller något annat antal mottagningar. Jag hoppas att detta har framgått klart. Man behöver väl inte ett yttrande från Folktandvården för att oppositionen ska läsa ärendet precis som det står? Det är det som står skrivet som vi tar ställning till.

Om det nu skulle vara så som det har varit med så många andra reformer som vi har tagit initiativ till och genomfört, att detta leder till en bättre tandvård för rätt så många människor i det här länet, kommer ni då att ge oss det erkännandet i en bokslutsdebatt till exempel? Ni behöver inte svara nu, men fundera på den saken till dess att det är dags att göra bokslut för det första året med en ny folktandvård, en ny tandvård i länet med de inriktningar som vi har angett.

Anförande nr 86

Landstingsrådet L a r s s o n (s): Stig, jag tror inte att det är någon i den här salen som betvivlar dina retoriska färdigheter. Men det ärende som ni lägger fram här i dag har stor betydelse. De delar av Folktandvården som sköter sig och som utvecklar verksamheten som de bör kan när som helst bli avknoppade och lämna Folktandvården eftersom en vinstgivande, välfungerande och av medborgarna omtyckt folktandvård inte ingår i era ritningar.

Det är den tragiska sanningen bakom det ärende som vi fattar beslut om här i dag.

§ 304 Reviderad budgetprocess för Stockholms läns landsting

Anförande nr 87

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag yrkar bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen och ämnar återkomma, tror jag, vid några tillfällen till de felaktigheter som jag upplever införs med den budgetprocess som majoriteten förelägger landstingsfullmäktige för beslut!

Anförande nr 88

Håkan Jörnehed (v): Ordförande! Jag yrkar också bifall till s- och v-ledamöternas förslag i landstingsstyrelsen!

*Ordningsfråga***Anförande nr 89**

Åke Askén (mp): Jag vill i det här skedet bara säga en sak apropå förra ärendet där vi i Miljöpartiet, genom mig, yrkade bifall till vår reservationsstyrelsen. Det blev fel i beslutsprocessen i förra ärendet.

Förste vice ordföranden: Jag tror att jag mycket korrekt redogjorde för saken. Ni hade lagt ett bifallsyrkande till s-, v- och mp-förslaget och ni avsåg att inte delta i beslutet. Sådant var läget.

Om man inte är närvarande i salen så kan jag inte hantera saken på annat vis än jag gjorde.

Anförande nr 90

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande! Jag ska inte förlänga den här debatten – jag tror att många önskar göra någonting annat just nu än att vara i fullmäktigesalen.

Felaktigheter, kan man tycka om beslutsprocessen, men det är det inte.

Vi framlägger nu förslag om en ny budgethantering som bygger på att den politiska nivån gör ordentliga prioriteringar. Vi senarelägger tidpunkten för avlämnande av budgetdirektiven för att få ett mycket bättre underlag som sedan ska ligga till grund för lokala budgetar som utarbetas i nämnder och styrelser. Med detta, herr ordförande, är jag alldeles övertygad om att vi får en bättre tingens ordning och på ett helt annat sätt, med känslighetsanalyser och annat, kan få till stånd ett ordentligt budgetunderlag från tjänstemännen som sedan kan utmynna i en stark budget.

Det är ju ändå att budgeten är landstingets viktigaste styrdokument, och då måste man verkligen göra detta arbete på ett grannliga sätt. Det är detta som ligger till grund för det förslag till beslut som ligger på bordet och som jag yrkar bifall till!

Anförande nr 91

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Jag ska bara för Chris Heister särskilt påpeka att ett av de bekymmer som blir effekten av det beslut som fullmäktige fattar är att ni kommer att få hantera de fackliga organisationerna återigen med bekymmersamma samtal, tror jag.

I vårt förslag till beslut ingår också en ordning som innebär att de fackliga organisationerna kommer in i processen på ett sätt som gör att de får fördjupad delaktighet i arbetet med att utveckla verksamheten i Stockholms läns landsting.

Anförande nr 92

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande! Låt mig först säga att landstingsdirektören i tjänsteutlåtandet noterar att formerna för personalorganisationernas medverkan inte alls förändras med den förändrade budgetprocessen.

Däremot kan jag säga för min egen del att det finns mycket större möjligheter för de fackliga organisationerna att medverka på ett mycket tidigare stadium än vad de har kunnat göra hitintills och de kan påverka på ett helt annat sätt det budgetarbete som vi nu föreslår ska gälla när beslutet fattats. De fackliga organisationerna kan komma in tidigare och på det sättet kan de påverka på ett mycket bättre sätt än vad de hitintills har gjort. Detta har varit ett av de överväganden som ligger till grund för att vi vill ändra budgetprocessen.

Anförande nr 93

Landstingsrådet Nylund Watz (s): Ordförande, landstingsfullmäktige! Den tågordning som majoriteten föreslår för budgetprocessen utestängs realiter möjligheterna för de fackliga organisationerna att lägga synpunkter på något konkret förslag.

Det är gott och väl om majoriteten orkar hitta former för att föra samtal och tjänstemannadialog med de fackliga organisationerna. Jag tror att det kommer att visa sig att det blir knappare med tid för landstingsmajoriteten att föra något vettigt samtal med de fackliga organisationerna om något förslag.

Men detta är ett problem som Chris Heister får hantera. I vårt förslag skapas den möjligheten.

Anförande nr 94

Landstingsrådet Heister (m): Herr ordförande! Jag förstår att det tidigare finanslandstingsrådet gärna vill slå vakt om den tidigare budgetprocess som hon ändrade under sin tid.

Men jag vill också säga att de riktigt reella förhandlingarna med de fackliga organisationerna sker när man förhandlar de lokala budgetarna. Det är då de viktiga fackliga förhandlingarna sker, de som ligger till grund för det arbete som sedan tjänstemannaorganisationen förbereder med känslighetsanalyser och annat. Därmed kan de fackliga organisationerna komma in i processen på ett mycket tidigare stadium och de facto också påverka genom att lägga förslag till beslut i den process som då möjliggörs.

Jag ser med helt andra ögon på detta än du. Vi ger bättre möjligheter än att bara låta tjänstemannaorganisationen lägga ett konkret förslag som vi alla här i salen vet inte kommer att vara det förslag som den politiska nivån sedan för fram. Det är ändå så att det är politiken som ska prioritera, det är ju det som är vårt uppdrag.

Anförande nr 95

Landstingsrådet Sevefjord (v): Jag noterar särskilt att ansvarigt finanslandstingsråd säger att facken kommer att få mer inflytande över budgetprocessen än vad som varit fallet tidigare. Det är en sak som vi naturligtvis noggsamt ska följa upp.

Du säger att de fackliga företrädarna ska komma in i de lokala diskussionerna på ett bättre sätt än tidigare, men det är också väldigt viktigt att de kommer in när ramarna sätts så att de kan vara med redan från början.

Du har nu tydligt sagt att facken kommer att få större inflytande, så det är bara för oss att följa denna utveckling. Jag hoppas att det blir så. Med detta avslutas mitt sista framträdande i talarstolen för året.

Jag vill önska er alla en riktigt god jul och gott nytt år! Även om hårda ord ibland har fällts hoppas jag att vi allihop ska kunna dra oss tillbaka och tycka att vi alla inte är så pjåkiga trots allt. Vi gör ju ändå vårt bästa allihop.

Ett särskilt tack vill jag framföra till dig, Christer G. Wennerholm, för att du har sett till att befolkningen i Orminge har fått sitt regn- och vindskydd vid busshållplatsen. Tack ska du ha!

(Landstingsrådet W e n n e r h o l m (m): Det man lovar ska man hålla!)

Anförande nr 96

Landstingsrådet H e i s t e r (m): Herr ordförande! Jag vill passa på att önska alla fullmäktiges ledamöter, presidiet och alla tjänstemän en riktigt god jul och ett gott nytt år!

Jag hoppas att ni tar till vara de lediga dagarna och hinner vila upp er och umgås med nära och kära, för det är ju det som julen är till för.

Vi lyser julefrid över fullmäktigeförsamlingen! God jul och gott nytt år!

Avslutning

Anförande nr 97

O r d f ö r a n d e n : Fullmäktige! Innan vi avslutar förhandlingarna da'n före da'n före da'n före dopparedagen vill jag också tacka er alla för intressanta och klagörande debatter under året. Det har varit spännande att ingå i presidiet det här året.

Jag önskar er alla en riktigt bra jul och nyårsfirande! Tack för hälsningarna till oss!

Tack, kollegor i presidiet, för det här året! Tack, medarbetare i sekretariatet, som under året har förstärkts med Jan Vikenheim! Jag vill också tacka våra duktiga stenografer som får vårt talspråk att se riktigt bra ut i skrift!

Jag vill avsluta med att läsa en dagsvers, skriven för länge sedan av Ralph Waldo Emerson som var filosof och författare i Amerika; han dog 1882. Hans ord har kanske någon bäring på dagen.

När du avslutar dagen,
så befria dig från den.
I morgon är en ny dag,
alltför dyrbar
med sina förhoppningar och löften
för att man skulle slösa bort
ett enda ögonblick av den
på gårdagen.

Tack ska ni ha!

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Landstingsrådet Heister (m) 11:1, 3, 6, 8, 11, 90, 92, 94, 96
Landstingsrådet Nylund Watz (s) 11:2, 4, 13, 15, 17, 45, 47, 49, 70, 72, 76, 78, 80, 87, 91, 93
Magnusson Thomas (v) 11:5, 7, 9,
Gunnarsson Viviann (mp) 11:10
Landstingsrådet Andersson (c) 11:12, 14, 16, 20, 22, 46, 48, 69, 71, 73, 77, 79
Attergren Granath Anna (fp) 11:74
Askensten Åke (mp) 11:18, 89
Sjölander Johan (s) 11:19, 21, 23, 35, 37
Landstingsrådet Sevefjord (v) 11:24, 31, 33, 41, 43, 59, 61, 63, 82, 95
Landstingsrådet Larsson (s) 11:25, 27, 29, 75, 84, 86
Landstingsrådet Nyman (kd) 11:26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 51, 53, 60, 62, 83, 85
Appelgren Lena (kd) 11:39
Landstingsrådet Wallhager (fp) 11:40, 42, 44, 55, 57,
Kettner Anna (s) 11:50, 52, 54, 56, 58
Skoglund Mats (v) 11:64, 66, 68
Landstingsrådet Rydberg (fp) 11:65, 67
Rudin Tomas (s) 11:81
Jörnehed Håkan (v) 11:88
Ordförande Linge (m) 11:97